

TURVALLISUUSSUUNNITTELUN SUUNTA OULUN ALUEEN KUNNISSA

LUONNOS

Pasi Rissanen
Turvallisuustyön yhteyspäällikkö
huhtikuu 2009

SISÄLLYSLUETTELO

1. ALUKSI	4
1.1 TURVALLISUUSUUNNITTELUN TARKASTELUKULMA JA PÄÄMÄÄRÄT.....	4
1.2 TURVALLISUUSUUNNITTELUN HAASTEELLISUUS POLIISIN NÄKÖKULMASTA	5
1.3 ESITYS TURVALLISUUSUUNNITTELUN TOTEUTTAMISEKSI OULUN ALUEEN KUNNISSA	6
2. SISÄISEN TURVALLISUUDEN OHJELMA	7
2.1 SISÄISEN TURVALLISUUDEN KESKEISET HAASTEET	8
2.2 SYRJÄYTYMINEN	8
2.3 TAPATURMIEN MÄÄRÄ	9
2.4 VÄESTÖRYHMIEN VÄLISET SUHTEET	11
2.5 VÄKIVALTA	12
2.6 YHTEISKUNNAN HAAVOITTUVUUS, SUURONNETTOMUUDET JA TIETOVERKKORIKOLLISUUS	14
2.7 RAJAT YLITTÄVÄ RIKOLLISUUS	17
2.8 TERRORISMI JA VÄKIVALTAINEN RADIKALISOITUMINEN	19
2.9 YRITYSTOIMINNAN TURVALLISUUS	20
2.10 PAIKALLISEN TURVALLISUUSUUNNITTELUN KEHITTÄMINEN.....	21
2.11 TURVALLISUUSSEIKKOJEN HUOMIOON OTTAMINEN RAKENNETUN YMPÄRISTÖN SUUNNITTELUSSA.....	22
3. TURVALLISUUSTYÖN TALOUDELLINEN KANNATTAVUUS	23
4. TURVALLISUUSUUNNITTELUN PROSESSI	24
4.1 PROSESSI KAAVIO	25
4.2 YMPÄRISTÖANALYYSI	25
4.3 TILANNEKUVAN LUOMINEN	26
4.4 HAVAITTUIHIN RISKITEKIJÖIHIN REAGOIMINEN.....	26
5. OULUN KIHlakunnan POLIISILAITOKSEN SEKÄ OULU-KOILISMAAN PELASTUSLAITOKSEN LINJAUKSIA	27
5.1 OULUN POLIISILAITOKSEN VISIO 2014.....	27
5.2 OULUN POLIISILAITOKSEN TOIMINTAA KOSKEVAT YLEISET STRATEGISET LINJAUKSET ...	27
6. RIKOLLISUUDEN KEHITTYMINEN VUOSINA 2004–2007 VUODEN 2009 OULUN POLIISILAITOKSEN ALUEELLA	28
6.1 TOIMINTAYMPÄRISTÖN MAHDOLLISUUDET	28
6.2 TOIMINTAYMPÄRISTÖN UHKAT	29
6.3 POLIISIN KANSALLINEN TURVALLISUUSTUTKIMUS 2006	30
6.4 KOKONAISSRIKOLLISUUS	31
6.5 OMAISUUSRIKOLLISUUS	33
6.6 VAHINGONTEOT	33
6.7 VÄKIVALTARIKOLLISUUS	34
6.8 HUUMAUSAINERIKOLLISUUS	34
6.9 ALKOHOLIRIKOKSET	35
6.10 LIIKENNERIKOLLISUUS	35
6.11 RATTIJUOPUMUKSET	36
6.12 JÄRJESTYSRIKKOMUKSET	36
6.13 KOTIHÄLYTYKSET	37
6.14 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	37
7. RIKOLLISUUDEN KEHITTYMINEN KUNNITTAIN	37
7.1 MUHOS	38
7.2 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	40
8. KUNNAN TEKEMÄ YMPÄRISTÖANALYYSI	40
8.1 TYÖTTÖMYYS	40
8.2 SOSIAALINEN APU.....	40

8.3	VÄESTÖRAKENNE.....	40
8.4	TERVEYDENHUOLTO	40
8.5	ASUMINEN.....	40
8.6	MUUT HUOMIOON OTETTAVAT SEIKAT.....	41
8.7	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	41
9.	KUNNALLINEN TURVALLISUUSUUNNITELMA	41
10.	ALUEELLISESTI SEURATTAVAT TURVALLISUUSMITTARIT.....	41
10.1	LIIKENNETURVALLISUUSUUNNITELMA	41
LÄHTEET:	.....	43

1. ALUKSI

Tämän esityksen tarkoituksena on toimia suuntaa antavana dokumenttina kunnallisessa turvallisuussuunnittelussa Oulun seudun alueella. Esityksen tarkoituksena on myös saada turvallisuussuunnittelu liikkeelle seuraavaa valtuustokautta ajatellen.

Esityksessä esiin tuodut näkökulmat, kommentit sekä toiminnot perustuvat ministeriötasoisin julkaisuihin tai allekirjoittaneen omiin tai käymieni haastatteluiden perusteella esiin tulleisiin näkemyksiin. Lisäksi kuntien rikostilastoihin lausuntonsa ovat antaneet poliisipäälliköt Arto Karnaranta ja Juhani Virkkunen, apulaispoliisipäällikkö Taisto Isokangas sekä komisariat Mika Lauri ja Risto Viippola. Oulu-Koillismaan pelastuslaitoksen osalta analyysin on tehnyt riskienhallintapäällikkö Tomi Honkakunnas.

1.1 TURVALLISUUSSUUNNITTELUN TARKASTELUKULMA JA PÄÄMÄÄRÄT

Turvallisuussuunnittelua edelleen kehittävä työryhmän julkaisemassa Paikallisen turvallisuustyön kehittäminen julkaisussa (sisäasiainministeriön julkaisuja 19/2006) yksi keskeinen kehittämis ehdotus on että turvallisuussuunnittelusta vastaa paikallistasolla ryhmä, johon kuuluvat kunnan johto, poliisipäällikkö ja pelastustoimen edustaja. Tämän kehittämis ehdotuksen tarkastelukulmasta katsottuna turvallisuussuunnitelma tulisi olla näistä toimijoista lähtöisin olevaa toimintaa. Edellä oleva ei kuitenkaan tarkoita sitä, että se sulkisi laajemman toimijajoukon turvallisuussuunnittelun ulkopuolelle. Päinvastoin nimetyllä kolmikolla on vastuu myös siitä, että suunnittelu ja toteutus tapahtuvat eri viranomaisten, järjestöjen ja elinkeinoelämän edustajien yhteistyönä.

Esitetyn tarkastelukulman kautta on mahdollista rajata turvallisuussuunnitelma ja suunnitelman toteutumisen seuranta niihin toimenpiteisiin, jotka ovat lähtöisin asetetulta toimijajoukolta. Näkökulman rajaamisen avulla suunnitelman ja seurannan ulkopuolelle jäävät muut turvallisuutta edistävät toimenpiteet, eivät näin ollen joudu epäoikeiden mukaisesti kohdelluksi.

Turvallisuussuunnittelu tullaan siis kohdistamaan viranomaisten tai viranomaisten ja muiden toimijoiden rajapinnoilla tapahtuviin toimenpiteisiin. Tässä esityksessä viranomaisilla tarkoitetaan niitä viranomaisia jotka ovat mukana kunnallisessa turvallisuussuunnittelussa sekä muilla toimijoilla muita, kuin viranomaisia jotka ovat mukana kunnallisessa turvallisuussuunnittelussa.

Paikallinen turvallisuussuunnittelu on väline ennalta ehkäisevän työn lisäämiseksi ja edelleen kehittämiseksi. Turvallisuussuunnittelulla ohjataan, tuetaan ja ylläpidetään yhteistyötä. Turvallisuussuunnittelussa yhteistyö on tärkeä keino, ja tämä edesauttaa turvallisuuteen liittyvien asioiden tarkastelua kokonaisuutena. Käytännön tekemisen tasolla yhteistyön tavoitteena on lisätä moniammatillisuutta, jossa eri alojen asiantuntijat työskentelevät yhdessä yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. (sisäasiainministeriön julkaisuja 19/2006.) Voidaan siis tiivistetysti todeta että turvallisuussuunnitelma on väline niin viranomaisten yhteistyön parantamiseksi, samoin kuin viranomaisten ja muiden toimijoiden välille.

Turvallisuuden ja turvallisuuden tunteen ylläpitäminen vaatii aiempaa laajempaa lähestymistapaa tämän päivän monimutkaisessa ja kansainvälisessä maailmassa. Perinteinen hallinnollisiin jakoihin perustuva sektorikohtainen turvallisuustyö ei enää ole riittävää. Yhteistyöllä pystytään vaikuttamaan tämän päivän moniulotteisiin turvallisuuskysymyksiin ja ottamaan huomioon myös turvallisuuden tunteeseen vaikuttavat tekijät. (sisäasiainministeriön julkaisuja 8/2008.)

Turvallisuussuunnittelu tulee nähdä myös kanavana, jota kautta asukkaat saavat tietoa paikallisesta turvallisuustilanteesta ja voivat esittää näkemyksiään asioista, joihin tulisi puuttua (sisäasiainministeriön julkaisuja 8/2008). Turvallisuussuunnittelu voidaan nähdä myös kanavana toiseen suuntaan, joka tuottaa viranomaisille tietoa turvallisuustilanteesta, ilmiöistä ja jopa mahdollisista uhkista. Ihmiset vaikuttavat itse omalla toiminnallaan turvallisuuteensa ja jotta he voivat arvioida heihin kohdistuvat riskit oikein, tarvitaan tietoa paikallisesta turvallisuustilanteesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä (sisäasiainministeriön julkaisuja 8/2008).

1.2 TURVALLISUUSSUUNNITTELUN HAASTEELLISUUS POLIISIN NÄKÖKULMASTA

Suurimpana haasteena uudelle Oulun poliisilaitokselle lienee toiminta-alueen erilaisuus niin maantieteellisesti kuin kansalaisten odotusten sekä tottumusten suhteen turvallisuuspalveluihin liittyen. Uuteen toiminta-alueeseen kuuluu 14 erilaista kuntaa, joista pienimmässä Hailuodon kunnassa asuu alle 1000 asukasta ja suurimmassa Oulun kaupungissa asuu hieman yli 130 000 ihmistä. Oulun seudun voimakas kasvu erilaistaa poliisilaitoksen toiminta-alueella olevia kuntia. Tilastokeskuksen tekemän vertailun mukaan Oulun seutu teki Pohjoismaiden ennätyksen suhteellisella väestönkasvullaan, kasvaen vuosien 1996–2006 aikana 30 % (Helsingin sanomat 25.3.2008). Kuitenkaan kaikki uuden poliisilaitoksen toiminta-alueella olevat kunnat, eivät kuulu tähän voimakkaasti kasvavien kuntien joukkoon.

Kansalaisen turvallisuuden parantaminen on monen toimijan yhteistyötä, kuten tässäkin esityksessä on korostettu. Yhteistyö ei kuitenkaan ole sitä, että jokainen toimija suorittaa vain ja ainoastaan oman sektorinsa toimenpiteitä, vaan toimenpiteiden tulee ulottua rajapintoja hieman laajemmalle alueelle. Edellä esitetty perustuu siihen ajatukseen, että rajapinnat ovat usein ”harmaata aluetta”, joissa eri toimijoiden toimenpiteet eivät ole selvästi rajattavissa. Jotta turvallisuus saadaan kansalaisen kannalta varmuudella riittävän kattavaksi palveluksi, tulee toimenpiteiden ulottua rajapintoja laajemmalle alueelle. Tällöin juuri on kysymys rajapinnoilla tapahtuvasta turvallisuutta parantavasta toiminnasta, johon turvallisuussuunnittelu tulisi kohdistaa. Kansalaisen kannalta on lähes sama kuka hänelle kuuluvan palvelun tai toiminnan tuottaa, kunhan se vain laadukkaasti toteutuu.

Lähipoliisistrategian toiminta-ajatuksen mukaisesti lähipoliisitoiminta on poliisin perustehtävien hoitamista kansalaisläheisesti, laadukkaasti ja tehokkaasti. Sitä ei toteuta vain nimenomaisesti lähipoliisit, vaan lähipoliisitoiminta tuottaa turvallisuutta ja ennalta estäviä toimenpiteitä, joiden toteutustavat voivat vaihdella. Eri muodoissa toiminta-ajatusta voidaan toteuttaa kaikilla organisaation tasoilla ja yksiköissä; ennalta estävyyden ja kansalaisläheisyyden periaate läpäisee koko poliisihallinnon. (sisäasiainministeriön julkaisuja 1/2007.)

Poliisin oman operatiivisen analyysijärjestelmän kehittäminen palvelee strategista päätöksentekoa myös koskien lähipoliisitoiminnan kohdentamista ja ilmiöihin puuttumista sekä viranomaisten välistä turvallisuusyhteistyötä ja turvallisuussuunnittelua. (sisäasiainministeriön julkaisuja 1/2007.) Turvallisuussuunnittelu mukana olevien eri toimijoiden analyysijärjestelmien tuottamien tietojen yhdistämisellä on mahdollista päästä turvallisuussuunnittelu kohdistamaan juuri oikeisiin ongelmakohtiin.

1.3 ESITYS TURVALLISUUSSUUNNITTELUN TOTEUTTAMISEKSI OULUN ALUEEN KUNNISSA

Lähtökohtana turvallisuussuunnittelun toteuttamiselle Oulun alueen kunnissa olisi se, että turvallisuussuunnitelmat olisivat lähtökohtaisesti kuntakohtaisia. Tällöin johtovastuu turvallisuussuunnittelun toteuttamisesta olisi myös kunnalla. Erityisesti suunnitelmaan liittyvien toimenpiteiden, joissa kunta on toimijana mukana, toteuttamisesta olisi suurempi osoittaa kyseiselle kunnalle kuntakohtaisissa suunnitelmissa.

Edellä esitettyä näkökulmaa tukee Lähipoliisitoiminnan strategiassa maininta, että poliisilla on turvallisuussuunnittelussa ja yhteistyössä asiantuntijan rooli. Poliisi ei johda sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanoon liittyvää turvallisuussuunnitteluprosessia ellei paikallisessa työryhmässä poliisin suostumuksella näin sovita normaalien kokouskäytäntöjen mukaisesti. (sisäasiainministeriön julkaisuja 1/2007.)

Todennäköistä on myös se että toiminnassa mukana olevat tahot tulevat useammin kunnan kuin poliisin tai pelastuslaitoksen puolelta, kun tarkastelukulmana on laaja-alainen ja moniammatillinen turvallisuuden parantaminen sekä ennaltaehkäisy. Syytä ei ole unohtaa toiminnan kohdetta eli yksittäistä kansalaista, jonka tarpeet saattaisivat tulla paremmin esille kuntakohtaisissa turvallisuussuunnitelmissa. On oletettavaa, että myös kunnanvaltuustot saadaan paremmin sitoutumaan turvallisuustyöhön, kun turvallisuussuunnitelmat ovat kuntakohtaisia.

Kuitenkaan seudullista näkökulmaa ei ole syytä unohtaa, vaikka tässä esityksessä puhutaan kuntakohtaisista turvallisuussuunnitelmista. Todennäköisesti ei ole järkevää pohtia useassa kunnassa samanlaatuiseen ongelmaan ratkaisua tai toteuttaa jokaisessa kunnassa erikseen toimenpiteitä samaa ongelmaa koskien. Tällaisessa tilanteessa on varmasti hyödyllistä yhdistää voimavarat ja tarkastella ongelmaa seudullisena. Käytännössä tilanne saataisi toteutua siten, että vaikka ongelmaa ja siihen liittyviä toimenpiteitä käsiteltäisiin seudullisesti, olisi nämä ratkaisut merkittynä jokaisen toteutuksessa mukana olevan kunnan kuntakohtaiseen turvallisuussuunnitelmaan omana toimenpiteenä, toteutus seudullisena yhteistyönä merkinnällä. Siis vaikka suunnitelmat olisivat kuntakohtaisia, osa turvallisuutta edistävästä ja parantavista toiminnoista voisi hyvinkin olla toteutukseltaan seudullisia.

Hyvä turvallisuustilanne on kunnalle kilpailuetu. Turvallisen kunnan on helpompi houkutella veronmaksajia ja yritystoimintaa kunnan alueelle verrattuna kuntaan, joka joutuu julkisuuteen onnettomuuksien ja rikosten seurauksena. Kunnalla on tärkeä tehtävä peruspalveluiden tuottajana. Edellisen lisäksi on hyvä huomata, että turvallisuuden kannalta tärkeä tekijä on ihminen itse. Yksilön oma vastuu on keskeinen lähtökohta. (sisäasiainministeriön julkaisuja 19/2006.) Edellä mainittu puoltaa myös sitä näkökulmaa

että turvallisuussuunnitelmat voisi olla hyvä tehdä kuntakohtaisesti, jolloin yksilö ja yksilön ympäristön erityispiirteet saattaisivat tulla paremmin esille.

Turvallisuussuunnittelu toteutettaisiin kuntakohtaisesti siten, että poliisi, pelastuslaitos sekä kunta ja/tai kunnan turvallisuustyöryhmä alkuvaiheessa tekisivät omat ympäristöanalyysinsä. Seuraavassa vaiheessa nämä kaikki analyysit yhdistettynä muodostaisivat lopullisen kuntakohtaisen ympäristöanalyysin. Tämä analyysi toimisi riskianalyysin pohjana. Näistä ympäristöanalyyseistä on otsikko tasolla hahmotelma jäljempänä tässä esityksessä.

Riskianalyysin tarkoituksena on nostaa esiin Sisäisen turvallisuuden ohjelman mukaiset ongelmat sekä kuntakohtaiset ongelma-alueet. Analyysin seuraavassa vaiheessa esiin nousseista ongelmista tehdään johtopäätökset, jotka johtavat toimenpiteiden suunnitteluun. Suunnitteluvaiheessa esiin nousseisiin ongelmien hallitseminen, poistaminen tai vähentäminen vastuutetaan sovituille toimijoille, jotka siis suunnittelevat tarvittava toimenpiteet sekä toimenpiteille mittarit. Vastuutetut tahot myös vastaavat toimenpiteiden toteuttamisesta, kun turvallisuussuunnitelma on kokonaisuudessaan valmistunut ja kunnanvaltuusto on sen hyväksynyt.

Edellä olen esittänyt karkean suunnitteluprosessin, johon saattaa liittyä kansalaiskeskustelun pitämistä, sekä mahdollisesti muita ongelmakohtien tarkastamiseen liittyviä vaiheita.

Uskon että turvallisuussuunnitelman suunnittelu prosessi muotoutuu eri kunnissa erilaiseksi, johtuen kuntien koosta ja sitä kautta vaatimuksista turvallisuussuunnittelun laajuuden suhteen.

2. SISÄISEN TURVALLISUUDEN OHJELMA

Sisäisen turvallisuuden ohjelma kappale on otettu tähän esitykseen mukaan, koska kyseisessä ohjelmassa hallitus määrittää poikkihallinnolliset tavoitteet sekä toimenpiteet, joiden tavoitteena on turvallisuuden parantaminen Suomessa.

Alla olevissa kappaleissa on poimittu Esitys sisäisen turvallisuuden ohjelmaksi -julkaisusta ne keskeiset haasteet, yhteiset tavoitteet tai erityiset tavoitteet, jotka saattaisivat tulla mukaan otetuiksi kuntakohtaisiin turvallisuussuunnitelmiin toimenpiteiden kohteiksi. Jokaisen kappaleen yhteydessä on myös ohjelman mukaiset tavoitteet, keskeiset kehityskohteet sekä toimenpiteet, jotka saattaisivat olla sovellettavissa kuntatasolla tapahtuvaan yhteistyöhön.

Sisäisen turvallisuuden ohjelma kappaleeseen liittyen, tästä eteenpäin oleva teksti on lainausta Esitys sisäisen turvallisuuden ohjelmaksi 31.3.2008 -julkaisusta.

Sisäisen turvallisuuden ohjelman tavoitteena on, että Suomi on Euroopan turvallisimma maa vuonna 2015.

Tavoitteen saavuttamiseksi hallitus määrittää sisäisen turvallisuuden ohjelmassa poikkihallinnolliset tavoitteet, strategiset linjaukset ja toimenpiteet, joita eri hallinnonalat toteuttavat. Järjestöt ja elinkeinoelämä osallistuvat ohjelman toimeenpanoon. Sisäisen

turvallisuuden ohjelmassa päätettyjä toimenpiteitä toteutetaan hallituksen kehyspäätösten rajoissa.

Sisäisellä turvallisuudella tarkoitetaan sellaista yhteiskunnan tilaa, jossa jokainen voi nauttia oikeusjärjestelmän takaamista oikeuksista ja vapauksista sekä turvallisesta yhteiskunnasta ilman rikollisuudesta, häiriöistä, onnettomuuksista ja suomalaisen yhteiskunnan taikka kansainvälistyvän maailman ilmiöistä tai muutoksista johtuvaa pelkoa tai turvattomuutta.

Hyvä sisäinen turvallisuus syntyy monen eri tekijän yhteisvaikutuksesta. Turvallisuutta edistävät turvallinen koti-, asuin- ja työympäristö, toimivat peruspalvelut, hyvin suunniteltu liikenneympäristö, avun saanti silloin, kun sitä tarvitaan ja varmuus siitä, että rikoksiin syyllistyneet joutuvat edesvastuuseen teoistaan. Osa sisäistä turvallisuutta on myös varautuminen suuronnettomuuksiin ja normaaliolojen häiriötilanteisiin.

2.1 SISÄISEN TURVALLISUUDEN KESKEISET HAASTEET

Seuraavassa on kuvattu eräitä sisäisen turvallisuuden keskeisiä tulevien vuosien haasteita. Sisäisen turvallisuuden kehitykseen voidaan vaikuttaa myönteisesti tulevaa kehitystä ennakoimalla ja ennalta ehkäisevää työtä tehostamalla. Tulevaan kehitykseen vaikuttaminen edellyttää yhä useammin yhteistyötä, sillä yksittäisen toimijan vaikutusmahdollisuudet ovat entistä rajallisemman globaalissa ja aiempaa monimuotoisemmassa yhteiskunnassa.

2.2 SYRJÄYTYMINEN

Syrjäytyminen on sisäisen turvallisuuden keskeisin uhka. Työttömyys ja muut toimeentuloa vaikeuttavat ongelmat kuten ylivelkaisuus lisäävät yksilöiden välisiä tuloeroja, köyhyyttä ja syrjäytymisriskiä. Heikko koulutustaso, riittävien osaamisvalmiuksien, erityisesti tietoyhteiskuntavalmiuksien puuttuminen ja harrastusten puute lisää riskiä joutua syrjään työmarkkinoilta ja yhteiskunnasta. Syrjäytyminen voi ilmentyä myös osallistumattomuutena yhteiskunnalliseen toimintaan.

Syrjäytyminen liittyy usein pitkäaikaiseen työttömyyteen, toimeentulo-ongelmiin, päihteiden käyttöön ja mielenterveysongelmiin. Nämä saattavat muodostaa yhdessä moniongelmaisuuksia, joka johtaa syrjäytymiskierteeseen. Kierteen katkaisu edellyttää usean eri toimijan yhtäaikaista toimia ja varhaista puuttumista. Tärkeitä toimintoja syrjäytymisen ehkäisyn kannalta ovat ehkäisevä sosiaalityö, varhainen puuttuminen lasten ja nuorten ongelmiin, maahanmuuttajien kotouttaminen sekä päihdepalveluiden ja terveyspalveluiden saatavuus.

Perheiden hyvinvointi ja toimiva vanhemmuus ovat keskeisiä syrjäytymistä ehkäiseviä tekijöitä. Perheiden tilanne on monella tavalla muuttunut. Perheet ovat monimuotoistuneet, kiire on lisääntynyt ja vanhempien rooli on aiempaa ristiriitaisempi. Vanhemmuuteen ei ole enää olemassa vakiintunutta mallia ja toimintatapaa. Yhteiskunnan muutoksen ja lähiyhteisön tuen heikentymisen seurauksena vanhemmat tarvitsevat aiempaa enemmän yhteiskunnan tukea vanhemmuudessa.

Toimenpiteet:

1. Vahvistetaan ja **laajennetaan turvallisuusalan toimijoiden osallistumista monialaiseen varhaisen puuttumisen toimintaan** tavoitteena ehkäistä lasten ja nuorten syrjäytymistä ja rekrytoitumista rikolliseen toimintaan. Selvitetään alan mahdollisuudet toimia aloitteentekijöinä varhaisessa puuttumisessa ja kehitetään toimintamalleja. Lisätään turvallisuusalan toimijoiden perehdyttämistä varhaisen puuttumisen menetelmiin. Varmistetaan varhaisen puuttumisen moniammatillisten toimintamallien, kuten Ankkurimallin, Valomerkkimallin ja Tulipysäkkimallin valtakunnallinen käyttöönotto. *Päävastuu: SM. Mukana: STM, Stakes, ammattikorkeakoulut. Aikataulu: 2008–2011.*
2. Alkoholi- ja muussa päihdevalistuksessa **painotetaan terveystaitojen rinnalla päihteiden käyttöön liittyviä tapaturma- ja muita riskejä.** *Päävastuu: STM. Mukana: VM, alkoholiohjelmasta, Stakes, Terveystieteen tutkimuskeskus, päihdehuollon henkilökunta. Aikataulu: 2008–2011.*
3. Harvaan asutuilla alueilla yhteisöllisyyden vähentyminen lisää syrjäytymistä ja turvattomuutta. **Tuetaan yhteisöllisyyttä** lisäämällä viranomaisten ja järjestöjen välistä yhteistyötä, edistämällä kylätoimintaa ja uusia palvelujen tuottamismuotoja, joilla varmistetaan turvallisuuden kannalta keskeisten peruspalvelujen saatavuus. *Päävastuu: SM. Mukana: STM, LVM, valtion aluehallinto, alan järjestöt. Aikataulu: 2008–2015*
4. **Kehitetään nuorten työpajatoimintaa koko** maan kattavaksi ja toimintaan pyritään saamaan mukaan aikaisempaa kattavammin myös työvoimatoimistojen palvelujen ulkopuolelle jäävät työtä ja koulutusta vailla olevat nuoret. *Päävastuu: OPM. Mukana: TEM, STM. Aikataulu: 2008–2011.*
5. **Luodaan edellytyksiä kansalaisjärjestöjen toiminnalle** nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Tavoitteena on luoda jokaiselle nuorelle mahdollisuus omaan harrastukseen, jonka kautta nuoret voivat tulla yhteisöjen jäseniksi ja kasvaa yhteiskuntaan osallistuviksi kansalaisiksi. *Päävastuu: Järjestöt. Mukana: SM, OPM, STM, Suomen Kuntaliitto. Aikataulu: 2008–2011.*

2.3 TAPATURMIEN MÄÄRÄ

Tapaturmat ovat suomalaisten neljänneksi yleisin kuolinsyy. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmissa on viime vuosina kuollut noin seitsemän kertaa enemmän ihmisiä verrattuna liikenteessä kuolleiden määrään. Suurin ryhmä ovat kaatumis- ja putoamistapaturmat, joiden määrä on lisääntynyt 1970-luvulta lähtien. Alkoholiin liittyvät myrkytystapaturmat ovat lisääntyneet. Lasten tapaturmaiset kuolemat ovat sen sijaan vähentyneet. Palokuolemista menehtyy vuosittain noin 100 ihmistä, joka on kansainvälisesti vertaillen väkilukuun suhteutettuna korkea määrä.

Kotona ja vapaa-ajalla sattuvat tapaturmat ovat merkittävä vammojen ja ennen aikaisten kuolemien aiheuttaja sekä työkyvyttömyyden syy. Vuonna 2006 tapaturmiin kuoli 3 084 ihmistä. Suurin osa kuolee tapaturmaisesti kotona ja vapaa-ajalla. Vuonna 2006 koti- ja vapaa-ajan tapaturmissa kuoli 2 710 ihmistä. Asukaslukuun suhteutettuna koti- ja vapaa-ajan tapaturmakuolleisuus on Suomessa korkeampaa kuin muualla läntisessä Euroopassa ja Suomi on koti- ja vapaa-ajan tapaturmakuolleisuudessa Euroopan unionin jäsenmaiden vertailussa sijalla 20. Väestöhaastattelujen mukaan koti- ja vapaa-ajan tapaturmien määrä

on kaksinkertaistunut viimeisen kahden vuosikymmenen aikana. Alkoholi on usein keskeinen syy tapaturmien taustalla.

Tavoite:

Tavoitteena on, että tapaturmissa menehtyneiden määrän kasvu taittuu ja vakavien tapaturmien määrä vähenee systemaattisesti. Kansalaisten tietoisuus tapaturmariskeistä sekä tiedot tapaturmien ehkäisystä paranevat.

Keskeiset kehittämiskohteet:

1. Asumisen paloturvallisuuden kokonaisvaltainen kehittäminen, jossa yhdistyvät monien eri toimijoiden vastuulle jakaantuvat lyhyen ja pitkän aikavälin menetelmät sekä toimenpiteet, joilla parannetaan asukkaiden omia valmiuksia huolehtia riskien ennalta ehkäisystä.

2. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien määrän vähentäminen ennalta ehkäisevää työtä vahvistamalla ja vakiinnuttamalla.

Toimenpiteet:

1. Jokainen oppilas suorittaa osana peruskoulutusta **turvallisuuskortin**, joka antaa tiedolliset ja taidolliset valmiudet arvioida arjen riskejä ja toimia onnettomuus- ja tapaturmatilanteissa. *Päävastuu: esityksen valmistelu STM, opetuksen toteuttaminen Opetushallitus. Mukana: SM, LVM, YM, OPM, KTL. Aikataulu: esityksen valmistelu 2009, toteuttaminen 2010–2014.*

2. Huolehditaan eri alojen ammatillisessa koulutuksessa siitä, että **opiskelijat saavat kokonaisnäkömyksen ja perusvalmiudet huolehtia turvallisuuden edistämisestä ja turvallisuussuunnittelusta** ammatissaan. Tätä koskeva esitys ja ehdotus koulutuksen keskeisistä sisällöistä tehdään alan yhteistyönä opetusministeriölle. *Päävastuu: esityksen valmistelu STM, opetusta koskevat muutokset Opetushallitus. Mukana: SM, OPM. Aikataulu: Esitys 2009, opetusta koskevat muutokset 2010–2014.*

3. **Turvallisuusasioiden käsittely sisällytetään koulujen ja päiväkotien työhön** niin, että se tulee osaksi jokapäiväistä toimintaa. Valmistetaan päiväkodeille ja eri kouluasteille tapaturma-alan yhteinen turvallisuussuunnittelun malli. *Päävastuu: STM. Mukana: SM, OPM, LVM, Opetushallitus, järjestöt. Aikataulu: päiväkotien ja koulujen turvallisuussuunnittelun malli valmis 2009, toteuttaminen vuonna 2010.*

4. **Hoito- ja hoivalaitokset suojataan automaattisella sammutuslaitteistolla**, jollei turvallisuusselvityksen perusteella voida osoittaa muita keinoja riittävän turvallisuustason saavuttamiseksi. Selvitetään automaattisten sammutusjärjestelmien rahoitusjärjestelyt ja valtion osallistuminen rahoitukseen. *Päävastuu: SM. Mukana: STM, YM, Suomen Kuntaliitto. Aikataulu: 2015.*

5. **Päihdetapaturmien merkitys turvallisuuden riskitekijänä** otetaan huomioon eri ammattiryhmien perehdyttämisessä. Päihdeongelmallisille tarjottavissa asumisratkaisuihin otetaan huomioon korkea tapaturmariski mukaan lukien opastus turvalliseen asumiseen. *Päävastuu: STM. Mukana: SM, YM, LVM, Suomen Kuntaliitto, alan järjestöt. Aikataulu: 2008-2011.*

2.4 VÄESTÖRYHMIEN VÄLISET SUHTEET

Tulevina vuosina Suomessa asuu tai väliaikaisesti oleskelee nykyistä suurempi määrä etnisiin vähemmistöihin kuuluvia henkilöitä. Suomeen myös todennäköisesti muutetaan nykyistä useammista eri kulttuureista ja uskonnollisista taustoista, eri syistä, eripituisiksi ajanjaksoiksi sekä eri koulutus- ja ammattitaustoilla. Monikulttuurisuuden lisääntyminen avaa Suomelle useita mahdollisuuksia. On koko yhteiskunnan - poliittisen järjestelmän, viranomaisten, elinkeinoelämän ja kansalaisten - käsissä, miten hyvin positiiviset mahdollisuudet pystytään hyödyntämään ja turvallisuutta heikentävät tekijät torjumaan.

Suomessa asuu noin 160 000 äidinkielenään muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvaa henkilöä. Yleisin Suomeen muuton peruste on 1990- ja 2000-luvuilla ollut perheside.

Turvallisuuden ja turvallisuuden tunteen paranemisen kannalta on tärkeää, että kaikki voivat saada palveluita yhdenvertaisesti. Tiedon ja palveluihin käytettävän ajan puute vaikeuttaa kuitenkin edelleen yhdenvertaisuuden toteutumista viranomaispalveluissa. Useissa viranomaisorganisaatioissa ei myöskään ole laadittu lain velvoittamia yhdenvertaisuussuunnitelmia. Turvallisuusviranomaisten kohdalla yhdenvertaisuuden toteutumisella on suora vaikutus etnisiin vähemmistöihin kuuluvien turvallisuuteen ja turvallisuuden tunteeseen. Keskinäisen luottamuksen vahvistaminen edellyttää myös tiivistä vuoropuhelua.

Tavoite:

Tavoitteena on, että maahanmuuttajien ja etnisiin vähemmistöihin kuuluvien turvallisuus paranee. Turvallisuuspalvelut ovat nykyistä paremmin maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen saatavissa ja saavutettavissa. Viranomaisten tietoisuus ja toimintavalmiudet maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen turvallisuuteen liittyvistä erityiskysymyksistä paranee.

Keskeiset kehittämiskohteet:

1. Kotouttamisen ja hyvien etnisten suhteiden edistämisen saattaminen osaksi koko palvelujärjestelmää.

2. Tiedon tarjoaminen kattavammin suomalaisesta lainsäädännöstä ja palvelujärjestelmästä eri maahanmuuttajaryhmille.

3. Oleskelulupa- ja kansalaisuusasioiden käsittelyn tehostaminen.

4. Vuoropuhelun lisääminen turvallisuusviranomaisten ja etnisten vähemmistöjen välillä ja etnisten vähemmistöjen osallisuuden lisääminen turvallisuuspalveluiden suunnittelussa.

5. Rassististen rikosten tunnistaminen, seuranta ja käsittely oikeusjärjestelmässä sekä ilmoituskynnyksen madaltaminen.

6. Kulttuuriin liittyvien, turvallisuutta uhkaavien ilmiöiden tunnistaminen ja niihin puuttuminen.

7. Maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen neuvontapalveluiden tehostaminen.

Toimenpiteet:

1. Tarjotaan Suomeen pysyvästi ja määräaikaisesti muuttaville **kattavammin tietoa Suomen lainsäädännöstä ja palvelujärjestelmästä** maahan muuttamisen yhteydessä ja kotoutumisen eri vaiheissa. **Vahvistetaan kansalaisjärjestöjen asemaa tuki- ja neuvontapalveluissa**. Lisätään tietoa laatimalla maahan saapuville poikkihallinnollinen, eri kielille käännetty turvallisuuspalveluista kertova tiivis esite ("Turvallisesti Suomessa") ja liittämällä turvallisuuspalveluita ja lainsäädännön tarjoamia oikeuksia ja velvollisuuksia koskeva tieto tiiviimmin osaksi kotoutumissuunnitelmia ja kotouttamiskoulutusta sekä tulevaa opastusjärjestelmää. Valtionosuusjärjestelmää uudistettaessa selvitetään, että voidaanko palvelujärjestelmän mahdollisuutta käyttää pidempi aika maahanmuuttajien palvelemiseen **toteuttaa ns. korotetun asiakaskertoimen avulla**. *Päävastuu: SM, VM. Mukana: OM, STM, UM, OPM. Aikataulu: 2009.*

3. Otetaan **etnisten vähemmistöjen turvallisuuskysymykset osaksi suunnittelujärjestelmää ja lisätään etnisten vähemmistöjen osallisuutta suunnittelussa**. Varmistetaan, että kaikki turvallisuusviranomaiset **laativat yhdenvertaisuussuunnitelmat** ja että kuntien kotouttamisohjelmissa otetaan huomioon paikalliset turvallisuussuunnitelmat. **Kannustetaan kaikkia kuntia laatimaan kotouttamisohjelmat** joko yksin tai seudullisesti. *Päävastuu: SM. Mukana: OM, kunnat, kaikki viranomaiset. Aikataulu: pysyvä.*

4. Edistetään **etnisten vähemmistöjen edustajien rekrytointia** julkisen sektorin tehtäviin. Tämä toteutetaan sisällyttämällä rekrytointia edistävät toimenpiteet yhdenvertaisuussuunnitelmien laatimista koskeviin suosituksiin, parantamalla harjoitteluun pääsyä ja tarkistamalla niitä virkakelpoisuuksien ehtoja, jotka vaikeuttavat etnisten vähemmistöjen rekrytoimista. *Päävastuu: VM, SM. Mukana: Opetushallitus. Aikataulu: 2008–2010.*

2.5 VÄKIVALTA

Tahallisia henkirikoksia tehdään Suomessa vuosittain asukasta kohden edelleen noin kaksinkertainen määrä Euroopan unionin jäsenmaiden keskiarvoon verrattuna. Vain Baltian maissa, Romaniassa, Bulgariassa ja Unkarissa rikollisuustaso on Suomea korkeampi. Henkirikollisuuden määrälliset vaihtelut Suomessa ovat viime vuosina johtuneet pääosin henkirikollisuuden ongelmaryhmän, miesalkoholistien, keskinäisten rikosten määrän muutoksista. Naisiin kohdistunut henkirikollisuus on vuosina 2002 - 2006 pysynyt ennallaan. Tämän ajanjakson aikana henkirikosten uhreista 71 % oli miehiä ja 29 % naisia. Naisten väkivaltakuolleisuus on Suomessa korkeampi kuin muissa Pohjoismaissa ja useimmissa muissa Länsi-Euroopan maissa. Muualla kuolleisuus on keskimäärin 0,7 naista 100 000 naista kohden, Suomessa luku on kaksinkertainen eli 1,6. Pääosa vuosina 2004–2006 parisuhteissa väkivallan seurauksena kuolleista on naisia.

Henkirikoksista epäillyistä ja henkirikoksen uhreista valtaosa on päihteiden väärinkäyttäjii. Henkirikosten tekijöillä on usein taustalla muita väkivaltarikoksia. Sukupuolesta riippumatta henkirikoksiin syyllistyvät ovat valtaosin työelämän ulkopuolella olevia.

Vuosina 2002 - 2006 surmattiin kaksikymmentäkahdeksan alle 15-vuotiasta lasta, joista yli puolet joutui äitinsä surmaamaksi ja alle 40 % isänsä surmaamaksi.

Tavoite:

Tavoitteena on että väkivalta vähenee.

Keskeiset kehittämisen kohteet:

1. Väkivallan uhrin tunnistaminen nykyistä paremmin.
2. Palvelujen kattavampi saatavuus ja niiden riittävä resurssointi.
3. Uusiutuvan uhriutumisen ehkäisyn tehostaminen.
4. Uhrin ja todistajan tarpeiden huomioiminen nykyistä paremmin.
5. Väkivallan uhrin tunnistamisessa ja auttamisessa olevien osaamispuutteiden poistaminen.
6. Tiedon kerääminen ja koordinoinnin parantaminen.
7. Väkivaltaan liittyvien asenteiden muuttaminen.
8. Alkoholien kulutuksen vähentäminen.

Toimenpiteet:

1. Kehitetään eri viranomaisten osaamista väkivaltaan liittyvissä asioissa

seuraavasti: Kaikkien koulutusasteiden perustutkintoihin (poliisi, sosiaalityö, terveydenhuolto, oikeussektori, varhaiskasvatus-, nuoriso- ja opetustoimi) sisällytetään tietoa väkivaltailmiöstä ja siihen puuttumisesta, uhrin edelleen ohjaamisesta tarvittaviin tukipalveluihin sekä eri viranomaisten yhteistyöstä. Työväkivaltaherkkien alojen (sosiaali-, terveys-, palvelu-, opetus- ja kuljetusala) koulutuksessa opetussuunnitelmiin lisätään väkivaltaa ja sen uhan hallintaa työssä käsittelevä opinto-osio perusopintoihin. *Päävastuu: OPM. Mukana: OM, SM, STM, Suomen Kuntaliitto, alan järjestöt. Aikataulu: suunnittelu 2009, toteutus 2011*

- Parannetaan valmiuksia tunnistaa kunniaan liittyvän väkivallan piirteitä sekä ohjata uhrin avun piiriin antamalla keskeisille viranomaisille koulutusta. Koulun rooli on keskeinen, jotta jo varhaisessa vaiheessa havaitaan merkit, jolloin asiaan täytyy puuttua. Eri toimijoiden välinen yhteistyö ja tiedonvaihto on turvattava ilmiön ehkäisyssä. *Päävastuu: SM. Mukana: OM, OPM, STM, Opetushallitus, järjestöt. Aikataulu: 2008-2011.*

- Tehostetaan Suomen rikoslaissa kiellettyjen tyttöjen ympärileikkausten ennaltaehkäisyä aloittamalla ennalta ehkäisy jo ennen kuin herää epäily siitä, että tyttöä uhkaa ympärileikkaus. Tehostetaan koulutusta ja suunnataan sitä valtakunnallisesti eri ammattiryhmille ja moniammatillisille ryhmille yhteistyön merkityksen vahvistamiseksi. Koulutusta suunnataan erityisesti terveydenhuollon henkilökunnalle, sosiaalityöntekijöille, lastensuojelun ammattilaisille sekä päiväkotien ja koulujen henkilöstölle. Tyttöjen ympärileikkausten ennaltaehkäisy ja hoito sisällytetään näiden ammattiryhmien peruskoulutukseen. *Päävastuu: STM Mukana: OPM, SM, järjestöt Aikataulu: pysyvä.*

- Järjestetään täydennyskoulutusta alueellisesti siten, että mukana ovat kaikki uhrin kanssa tekemisiin joutuvat viranomais- ja järjestötahot. Työpaikkakohtaisesti järjestetään täydennyskoulutusta työväkivallan riskialoilla. Lisätään sosiaali-, terveys- ja opetustoimessa henkilöstöturvallisuuteen ja työpaikkaväkivallan ennakointiin liittyvää työpaikkakoulutusta esimiehille ja henkilöstölle. Erityistä huomiota kiinnitetään asiakastyötä tekevien valmiuksiin kohdata työhön liittyvää väkivallan uhkaa, työn organisoinnin malleista väkivallan ehkäisemiseksi ja sattuneiden väkivaltatilanteiden arviointiin ja läpikäynnin tärkeyteen työyhteisössä. *Päävastuu: STM. Mukana: TEM, SM, OPM, Opetushallitus, alan järjestöt. Aikataulu: 2008–2011.*

- Parannetaan lasten valmiuksia suojata itseään sähköisissä vuorovaikutteisissa viestimissä tapahtuvalla seksuaaliselta hyväksikäytöltä ja sen valmistelulta turvataitokasvatuksen avulla. Turvataitokasvatus sisällytetään opettajien ja lastentarhanopettajien peruskoulutukseen, peruskoulun opetussuunnitelmaan ja varhaiskasvatussuunnitelmaan. Turvataitokasvatuksessa otetaan huomioon sähköiset vuorovaikutteiset viestimet sekä tuotetaan valtakunnallisesti materiaalia turvataitokasvatukseen eri alojen ammattilaisille, vanhemmille, huoltajille ja muille kasvattajille. *Päävastuu: STM. Mukana: OPM, LVM, Opetushallitus, Suomen Kuntaliitto, alan järjestöt. Aikataulu: 2008–2011.*

2. **Lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa väkivaltaa vähennetään** toteuttamalla seuraavat toimenpiteet:

a. Annetaan lapsille ja nuorille mahdollisimman varhaisessa vaiheessa **turvataitokasvatusta**, joka antaa lapselle erilaisia valmiuksia, myös valmiudet torjua nettigrooming -yrityksiä. *Päävastuu: Opetushallitus. Mukana: STM, SM, OPM. Aikataulu: 2011.*

b. Kehitetään seksuaalisen ja fyysisen väkivallan kohteeksi joutuneiden lasten ja nuorten kokonaisvaltaiseksi auttamiseksi ns. **Lastentalo-toimintamalli**, joka varmistaa erityisen osaamisen lapsen kanssa työskentelyssä niin rikostutkinnan, lapsilähtöisesti toimivan oikeusprosessin kuin hoito- ja tukitoimienkin osalta. *Päävastuu: STM. Mukana: OM, SM. Aikataulu: 2010.*

2.6 YHTEISKUNNAN HAAVOITTUVUUS, SUURONNETTOMUUDET JA TIETOVERKKORIKOLLISUUS

Yhteiskunnan haavoittuvuutta lisää merkittävästi systeemiset riskit, joilla tarkoitetaan laajalle levinneitä teknisten järjestelmien riskejä. Systeemiset riskit kohdistuvat järjestelmiin, joista yhteiskunta on riippuvainen. Näitä järjestelmiä ovat esimerkiksi terveydenhuolto, kuljetukset, sähkön- ja lämmöntuotanto, vesi- ja viemärijärjestelmät ja telekommunikaatio. Systeemisten riskien merkitystä lisää se, että niitä on vaikea hallita perinteisellä riskinhallintakeinolla. Teknologia ja sen käyttäjä eivät välttämättä kohtaa, teknologiaa ei osata käyttää oikein eikä ymmärretä, mihin käyttäjän tekemät virheet saattavat johtaa. Ongelmat kohdistuvat usein laajoihin infrastruktuurirakenteisiin, jolloin muodostuu dominoefekti. Dominoefektin todennäköisyys on pieni, mutta sen seuraukset olisivat toteutuessaan suuret. Riskin omistajaa on myös usein vaikea tai jopa mahdotonta määrittää. Järjestelmä voi olla ulkomaalaisen tai yksityisen toimijan omistuksessa, jolloin järjestelmänomistajalla ei ole samaa intressiä varmistaa järjestelmän toimivuutta tai varajärjestelmän toimintaa. Taloudelliset intressit saattavat olla hyvinkin suuret ja ne

vaikuttavat myös turvallisuusseikkojen arviointiin. Myös laajaan käyttöön tulevat teknologiatuotteet saattavat muodostaa systeemisen riskin.

Suuronnettomuuksiin liittyvät riskit ovat aikaisempaa suurempia. Erityisen merkittäviä suuronnettomuusriskejä ovat yhteiskunnallisesti laajat mittasuhteet saavat merellinen suuronnettomuus, sään ääri-ilmiöiden aiheuttamat laajat myrskytuhot, nopeasti kehittyvä, laaja vaarallisten aineiden onnettomuus asutuskeskuksessa sekä laaja energiahuollon katkos.

Merellä ja rannikolla öljy- ja kemikaalikuljetukset ja muun meriliikenteen kasvu lisäävät merellisen monialaonnettomuuden uhkaa säiliöalusten reiteillä Suomenlahdella, Pohjois-Itämerellä ja Ahvenanmerellä. Muita suuronnettomuuksia, joiden todennäköisyys on lisääntynyt, ovat sään ääri-ilmiöistä johtuvat laajat myrskytuhot, laaja vaarallisten aineiden onnettomuus asutuskeskuksessa ja katkokset energiahuollossa.

Tietoverkkoihin on syntynyt huomattavat mittasuhteet saavuttanut rikollinen infrastruktuuri. Tietoverkkorikosten vaikutukset ulottuvat usein usean valtion alueelle. Verkossa toimii valtioiden rajojen yli toimivia rikollisryhmiä, jotka tavoittelevat helposti rahaksi muutettavaa tieto-omaisuutta, kuten luottokorttitietoja tai verkkopalvelujen käyttäjätunnuksia.

Tietoverkkorikollisuus voidaan jakaa tekotapojen perusteella kolmeen eri ryhmään. *Ainoastaan tietoverkoissa esiintyviä rikoksia* ovat esimerkiksi tietomurrot, palveluksenestohyökkäykset ja haittaohjelmien avulla tapahtuvat ns. identiteettivarkaudet. Nämä rikokset uhkaavat teknisten järjestelmien toimintaa ja saattavat myös vaarantaa niistä riippuvaisia yhteiskunnan kriittisiä perustoimintoja. Tietoverkkorikokset voivat liittyä *laittomaan tietosisältöön*, kuten esimerkiksi rotuvihaan yllyttämiseen, lasten seksuaalista hyväksikäyttöä esittävän materiaalin julkaisemiseen tai tekijänoikeuksien suojaaman materiaalin levittämiseen. *Tavanomaisia rikoksia*, kuten petoksia ja väärennyksiä, toteutetaan tietoverkoissa tavoitteena lisätä tehokkuutta, taloudellisuutta sekä mahdollisuutta häivyttää tekijään itseensä viittaavat jäljet. Tietokoneet, tiedonsiirtoverkot ja erilaiset päätelaitteet liittyvät lähes aina talousrikosten sekä monien muiden tavanomaisten rikosten toteuttamiseen. Verkkoa käytetään myös rikollisryhmien väliseen yhteydenpitoon rikosten valmistelussa, laittoman työvoiman rekrytointiin, omaisuusmassojen liikutteluun ja terroristisiin tarkoituksiin.

Tavoitteet:

Tavoitteena on, että suuronnettomuuksien ja ympäristötuhojen torjuntavalmius paranee.

Tavoitteena on, että tehokkaan rikostutkinnan varmistamiseksi tietoverkkorikollisuuden torjunnan rajapintoihin liittyvät vastuut ja toimintamallit ovat selkeät, tietoverkkorikosten ja ilmiöiden havainnointikyky hyvä ja ilmoitusaktiivisuus lisääntyy. Tieto- ja viestintätekniikan kehitys huomioidaan kokonaisvaltaisesti rikostorjunnassa ja rikosvastuun toteuttamisessa.

Keskeiset kehittämiskohteet:

1. Sisäisen ja ulkoisen toimintaympäristön muutosten seurauksena laajan turvallisuuskäsitteen mukaiset uudet uhkakuvat edellyttävät nykyistä laajempaa poikkihallinnollista viranomaisyhteistyötä sekä yhteistyön lisäämistä kansalaisjärjestöjen kanssa.

2. Yhteisen tilannekuvan nopea ja mobiili saatavuus ja sen analysointi.

3. Torjuntakyvyn lisääminen muun muassa avomeren aallokko-olosuhteissa ja jääolosuhteissa.
4. Yhteisen tutkimus-, koulutus- ja harjoitustoiminnan lisääminen.
5. Viranomaisten viestintään liittyvän yhteistoiminnan lisääminen.
6. Uuden teknologian mahdollisuuksien hyödyntäminen kansalaisille suuntautuvassa ensitiedottamisessa kriisitilanteissa, mukaan lukien luonnononnettomuuksien varoitusjärjestelmä.
7. Erityisesti elinkeinoelämällä on hallussaan tietoa yritystoimintaa uhkaavasta verkkorikollisuudesta. Keinoja tämän tiedon saattamiseksi poliisin käyttöön selvitetään ennakkoluulottomasti.

Toimenpiteet:

1. **Parannetaan elinkeinoelämän ja yritysten edellytyksiä varautua häiriötilanteisiin ja lisätään niiden kriisivalmiutta** laatimalla kaksi kertaa vuodessa yritysten toiminnan jatkuvuutta uhkaavia vaikeita häiriö- ja onnettomuusuhkia arvioiva tilannekuva elinkeinoelämän ja yritysten käyttöön. Päävastuu: VNK. Mukana: VNK, VM, SM, PLM, LVM, TEM, YM, HVK, SP, alan järjestöt. *Aikataulu: Tilannekuva helmikuussa ja syyskuussa sekä muulloin tarvittaessa.*

2. **Parannetaan suuronnettomuuksien ja ympäristötuhojen hallintaa** seuraavasti:
a. Parannetaan valmiusjärjestelmien toiminnallisuutta selvittämällä ja varmistamalla alue- ja paikallistason viranomaisten välisten johtamis-, tilannekuva- ja viestijärjestelmien yhteensopivuus ja mahdollinen integraatio suuronnettomuuksissa. Tämä toteutetaan valtion aluehallintouudistukseen liittyen. *Päävastuu: SM. Mukana: VNK, VM, OM, PLM, OPM, STM, LVM, YM. Aikataulu: 2009-2015.*
b. Lisätään viranomaisten ja järjestöjen yhteistoimintaa erityisesti harvaan asutuilla alueilla. *Päävastuu: SM. Mukana: VM, lääninhallitukset. Aikataulu: 2015.*

3. **Kehitetään suuronnettomuuksien ja ympäristötuhojen riskienhallintaa** seuraavasti:
a. Laaditaan viranomaisten välinen suuronnettomuuksien ja ympäristötuhojen yhteinen riskianalyysi. Yhteisen riskianalyysin perusteella tarkistetaan kansalliset voimavarat ja tehdään tarvittavat esitykset voimavarojen kehittämiseksi. *Päävastuu: SM. Mukana: YM, pelastuslain mukaiset viranomaiset. Aikataulu: 2010.*
b. Lisätään järjestöjen voimavarojen hyödyntämistä ja asiantuntemuksen käyttöä suuronnettomuusuhkien arvioinnissa. *Päävastuu: SM. Mukana: VM. Aikataulu: 2010.*

4. **Lisätään ilmoitusaktiivisuutta.** Poliisi tarjoaa keskitetyn palvelujärjestelmän, jonka kautta yksittäiset kansalaiset, yritykset ja yhteisöt voivat helposti ilmoittaa epäilystä tai todetuista verkkoon kohdistuvista uhista, verkkoa hyväksikäyttävistä rikoksista tai muusta epäilyttävästä materiaalista. Palvelujärjestelmään liitetään tietoverkkorikollisuuden estämisen ja haittojen vähentämisen kannalta olennaista tietoa ja oheistusta. Ilmoitusaktiivisuuden edistämiseksi ja tehokkaan tutkinnan turvaamiseksi laaditaan opas mahdollisille tietoverkkorikoksen kohteeksi joutuneelle. *Päävastuu: SM. Mukana: OM,*

2.7 RAJAT YLITTÄVÄ RIKOLLISUUS

Järjestäytyneen rikollisuuden määrä pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna on lisääntynyt. Huolestuttavin ilmiö on kovan ammattimaisen rikollisuuden aseman vahvistuminen ja samalla uusien yhteistyösuhteiden kehittyminen ulkomaille, erityisesti Venäjän suuntaan. Virolaiset järjestäytyneet rikollisryhmät ovat edelleen suomalaisten rikollisryhmien keskeisimpiä yhteistyökumppaneita niin huumausainerikollisuudessa kuin monilla muillakin rikollisuuden aloilla. Suomessa näkyvät entistä monipuolisemmin myös muualta johdetun kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden ilmiöt, kuten maamme kautta tapahtuva huumaus- ja muiden kiellettyjen aineiden ja laittomien tuotteiden kuljetus, laiton maahantulo, paritus, väärennettyjen eurojen levittäminen tai ulkomailta Suomeen suuntautuva omaisuusrikollisuus.

Vuoden 2008 alussa Suomen vankiloissa suoritti tuomiotaan tai oli tutkintavankeudessa kaikkiaan 283 ulkomaan kansalaista, joista suurimmat ryhmät muodostivat Viron ja Venäjän kansalaiset. Osa vangeista, joilla on ulkomaan kansalaisuus, asuu pysyvästi Suomessa.

Rikollisryhmien toiminta on entistä määrätietoisempaa ja niiden muodostamien leirien välinen kilpailu vaikutusvallasta on kiristynyt. Suurimmat suomalaiset rikollisryhmät ovat tunnuksellisia. Niiden jäsenet tuovat pukeutumisellaan tai muilla ulkoisilla merkeillä julki kuulumisensa rikollisryhmään. Lisäksi Suomessa toimii lukuisa määrä yksittäisiä tunnuksettomia ja paljolti tietyillä alueilla tai maakunnissa vaikuttavia rikollisryhmiä.

Viime aikoina on saatu vahvaa näyttöä rikollisen toiminnan painopisteiden muutoksista. Perinteisen huumausainekaupan ja velanperinnän rinnalla erityisesti tunnuksia käyttävät rikollisryhmät ovat toiminnassaan aikaisempaa enemmän ryhtyneet hyödyntämään laillista yritystoimintaa, erityisesti rakennusalaalla. Rahoitusmarkkinoita valvova Rahoitustarkastus on arvioinut, että osakemarkkinoiden laittomat sisäpiirikaupat ovat muuttuneet aikaisempaa enemmän järjestäytyneeksi toiminnaksi.

Uhkana on, että rikolliset toimijat hyödyntävät laillista elinkeinoelämää ja yhteiskunnallista päätöksentekoa. Nopeita ja suuria voittoja tavoittelevat kansainväliset rikollisorganisaatiot ovat oppineet hyödyntämään tehokkaasti tietoverkkoja ja pitkälle kehitettyä informaatioteknologiaa. Ne pyrkivät vaikuttamaan rikosprosessin asianosaisiin ja todistajiin sekä viranomaisiin ja heidän läheisiinsä. Terrorismin ja kansainvälisten rikollisryhmien välillä on todettu kytkentöjä. Nämä seikat voivat vaikuttaa järjestäytyneen rikollisuuden vahvistumiseen ja lisääntymiseen myös Suomessa.

Ihmiskauppa on usein osa järjestäytyneitä rikollisuutta ja harmaata taloutta. Ihmiskaupan on arvioitu yhdessä ihmissalakuljetuksen kanssa olevan kansainvälisten rikollisjärjestöjen viime aikoina eniten lisääntynyttä liiketoimintaa sekä terroristien keino rahoittaa omaa toimintaansa. Ihmiskauppaan liittyy usein myös muuta vakavaa rajat ylittävää rikollisuutta.

Ihmiskaupan uhri voi olla Suomen kansalainen tai oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen käyttävä Euroopan unionin jäsenmaan kansalainen. Euroopan unionin ulkopuolelta tulevat uhrin eivät myöskään aina oleskele maassa laittomasti, vaan esimerkiksi työntöön perusteella myönnetyllä oleskeluluvalla. Yksin maahan saapuneet alaikäiset turvapaikanhakijat ovat erityisen haavoittuva ryhmä. Välittäjät, kuten rikollisorganisaatiot, voivat tietoisesti hyväksikäyttää turvapaikkamenettelyn antamaa mahdollisuutta, jonka mukaisesti salakuljetettu henkilö voi kohdemaahan pääsyn varmistamiseksi hakea turvapaikkaa kauttakulkumaassa. Turvapaikkajärjestelmä saattaa ainakin laittoman maahantulon järjestämiseen liittyvissä tapauksissa toimia yhtenä alaikäisten ja myös täysi-ikäisten ihmiskaupan uhrien esiintuloväylänä.

Tavoitteet:

Tavoitteena on, että järjestäytyneen rikollisuuden ja muun vakavan rikollisuuden edellytykset ja toimintamahdollisuudet vähenevät. Halukkuus rekrytoitua järjestäytyneisiin rikollisryhmiin vähenee. Järjestäytyneen rikollisuuden leviäminen estyy ja vakavan rikollisuuden yhteiskuntaan kohdistuvat haittavaikutukset vähenevät. Tavoitteena on ihmiskaupan ehkäisy ja uhrien auttaminen sekä ihmiskauppaan syyllistyneiden vastuuseen saattaminen.

Keskeiset kehittämiskohteet:

1. Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan painopisteen siirtäminen yhä vahvemmin rikosten ennalta estämiseen ja haittojen minimoimiseen.
2. Järjestäytyntä rikollisuutta ruokkivan oheisrikollisuuden torjunta, rikoksella saadun taloudellisen hyödyn poisottamisen tehostaminen ja rikolliseksi rekrytoitumisen ehkäisy.
3. Ihmiskauppaa koskevan tietoisuuden lisääminen kysyntään ja tarjontaan vaikuttamiseksi.
4. Ihmiskaupan uhrien tunnistamisen kehittäminen kaikkien ihmiskaupparikoksen kohteeksi joutuneiden saamiseksi avun piiriin.

Toimenpiteet:

1. **Lisätään sektorikohtaista yhteistyötä elinkeinoelämän kanssa.** Järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption tunkeutuminen elinkeinoelämän rakenteisiin estetään kehittämällä elinkeinoelämän omia valmiuksia ja lisäämällä sen sitoutumista rikosten torjunnassa. Järjestäytyneen rikollisuuden ajankohtaisista uhista laaditaan eri toimialoille viranomaisselvityksiä esimerkiksi rakennus-, ravintola- ja logistiikka-aloilla. Tarvittavat torjuntatoimenpiteet valmistellaan toimialakohtaisesti muodostettavissa viranomaisten ja elinkeinoelämän yhteisissä työryhmissä. *Päävastuu: SM. Mukana: VM, STM, Tulli, EK, Keskuskauppakamari. Aikataulu: Kartoitus ja toimenpidesuosituksset 2009.*

2. **Lisätään tietoisuutta ihmiskaupasta sen ennaltaehkäisemiseksi.** Ihmiskaupan vastaisessa työssä vaikutetaan sekä kysyntään että tarjontaan. Lisätään yleisölle ja mahdollisille uhreille suunnattua tiedotusta sekä lähtö-, kauttakulku- että kohdemaissa yhteistyössä viranomaisten, järjestöjen, liikenteenharjoittajien sekä median kesken. Kiinnitetään tiedotuksessa erityistä huomiota kysynnän merkityksestä yhtenä ihmiskauppaa synnyttävänä tekijänä. Hyödynnetään ihmiskauppaa ehkäistäessä kansainvälisen yhteistyön, yhdyshenkilötoiminnan sekä Euroopan unionin viisumipolitiikan ja sen kansallisen toteuttamisen tarjoamia mahdollisuuksia. Tiedostetaan ihmiskaupan

mahdollisuus rajanylitystilanteissa. Ennaltaehkäistään työvoiman hyväksikäyttöä Suomeen saapuvien työntekijöiden riittävän opastuksen, työehtojen valvonnan ja työsuojelutoimien, harmaan talouden torjunnan sekä työmarkkinajärjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön avulla. Lisätään viranomaisten ja järjestöjen yhteistoimin järjestettyä ihmiskauppaan liittyvää koulutusta eri hallinnonaloilla, ammattialoilla ja laajemmin yhteiskunnassa. *Päävastuu: SM. Mukana: VM, UM, OM, STM, TEM, järjestöt. Aikataulu: 2011.*

2.8 TERRORISMI JA VÄKIVALTAINEN RADIKALISOITUMINEN

Terrorismi on ilmiönä vanha ja sitä on esiintynyt kautta historian. Tällä vuosituhannella tehdyt, eniten julkisuutta saaneet terroriteot eroavat aiemmista siinä, että ne ovat kohdistuneet niin sanottuihin pehmeisiin kohteisiin ja ne ovat vaatineet paljon kuolonuhreja verrattuna aiempiin iskuihin. Suurin osa uhreista on ollut tavallisia ihmisiä. Tämän seurauksena terrorismin uhka on muodostunut osaksi ihmisten arjen elämää erityisesti niissä maissa, joihin kohdistuu suora terrorismin uhkaa.

Suomeen ei tällä hetkellä kohdistu suoraa terrorismin uhkaa. On kuitenkin otettava huomioon, että ulko- ja turvallisuuspoliittisten ratkaisujen lisäksi myös maan sisäiset taloudelliset ja sosiaaliset seikat saattavat luoda pohjaa väkivaltaiselle radikalisoitumiselle. Suomea voidaan myös käyttää terroritoiminnan tukialueena muun muassa terrorismin rahoittamiseksi tai tukemiseksi muilla tavoin.

Ääri-islamistien nimeämien kohdevaltioiden Suomessa oleviin intresseihin kohdistuu nyt ja tulevaisuudessa uhkia. Mahdollisia terroritoiminnan kohteita ovat myös laajaa kansainvälistä huomiota herättävät Suomessa järjestettävät suurtapahtumat kuten huippukokoukset, urheilukilpailut ja konferenssit. Tällaisissa tapahtumissa turvallisuusjärjestelyt ovat kuitenkin olleet kansainvälisestikin mitattuna onnistuneita. Globaalisti toimivat terroristit suorittavat systemaattisia vertailuja eri maissa, myös Suomessa, vallitsevien turvallisuusjärjestelyjen välillä, ja pyrkivät iskuihin siellä, missä onnistumisen mahdollisuus arvioidaan suurimmaksi.

Suomessa ei toimi kansainvälisiä terroristiryhmiä, mutta täällä toimivien kansallisten ääri- ja vaihtoehtoliikkeiden toiminta on kansainvälistynyt. Tämä kehitys on todettavissa etenkin eläinoikeusliikkeen toiminnassa, mutta myös muut suomalaiset aktivistit ovat omaksuneet toimintatapoja ulkomailta. Ympäristö- ja ilmastokysymykset sekä ydinvoimaan ja ydinpolttoaineen jatkokäsittelyyn ja varastointiin liittyvät ongelmat säilyvät edelleen aktivismin keskeisinä teemoina. Ulkomailta tulevat aktivistit kuuluvat lähes poikkeuksetta johonkin kansainväliseen kansalaisjärjestöön, jotka sanoutuvat irti väkivaltaisesta toiminnasta.

Tavoite:

Tavoitteena on, että edellytykset, mahdollisuudet ja motivaatio harjoittaa terrorismia ja sitä tukevaa toimintaa heikkenevät. Kehitys väkivaltaiseen radikalisoitumiseen estyy ja ääriliikkeiden laittomaan toimintaan puututaan tehokkaasti.

Keskeiset kehittämiskohteet:

Terrorismin uhkien torjunta, väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ääriliikkeiden laittoman toiminnan tunnistaminen sekä niiden syihin vaikuttaminen yhteistyötä kehittämällä.

Toimenpiteet:

1. Luodaan **yhteistyörakenteet kansalaisyhteiskunnan kanssa väkivaltaisen radikalisoitumisen torjumiseksi**. Perustetaan viranomaisten ja muslimiyhteisöjen ja tarvittaessa muiden etnisten vähemmistöjen välinen **neuvottelufoorumi** mahdollisen vastakkainasettelun, väkivaltaisen radikalisoitumisen ja syrjäytymisen estämiseksi. *Päävastuutaho: SM. Mukana: UM, OM, OPM, STM, YM, suurimpien kaupunkien edustus, muslimiyhteisön edustus. Aikataulu: neuvottelufoorumi käynnistetään 2009.*

2.9 YRITYSTOIMINNAN TURVALLISUUS

Turvallisuuskysymyksillä on tärkeä asema suomalaisen elinkeinoelämän ja sitä kautta yhteiskunnan kilpailukyvyn kannalta. Tähän näkökulmaan ei ole kuitenkaan kiinnitetty vielä riittävästi huomiota osana sisäistä turvallisuutta. Voimakkaasti kansainvälistyvässä taloudessa yhteiskunnan hyvä kilpailukyky on edellytys yritysten kasvulle. Se vaikuttaa yritysten sijoittumispäätöksiin ja luo perustan kansakunnan hyvinvoinnille. Suomessa on ymmärretty kilpailukyvyn merkitys taloudellisen kasvun ja työllisyyden edellytyksenä. Turvallisuus on merkittävä osa yksittäisen kunnan, alueen, maan ja maaryhmän kilpailukykyä.

Suomessa ei ole tähän mennessä painotettu turvallisuutta kilpailukykytekijänä yhtä voimakkaasti kuin esimerkiksi talouspolitiikkaa, verotusta tai osaamista. Turvallisuus on kunnalle ja yrityksille merkittävä kilpailukykytekijä. Suomen alueiden kilpailukykyä selvittäneissä yrityskyselyissä yritykset pitivät turvallista toimintaympäristöä tärkeänä sijoittumiseen vaikuttavana tekijänä alueen vetovoimaisuuden, työvoiman saatavuuden, markkinoiden läheisyyden ja hyvien liikenneyhteyksien ohella. Yritysjohtajat arvioivat, että erityisesti asuin ympäristön turvallisuuteen ja viihtyvyyteen panostaminen houkuttelee työntekijöitä alueelle.

Tavoite:

Tavoitteena on, että Suomi on vuonna 2015 Euroopan turvallisimaa maata yritystoiminnan näkökulmasta. Turvallisuuden merkitys kansallisena kilpailutekijänä otetaan huomioon suunnittelussa ja päätöksenteossa.

Keskeiset kehittämiskohteet:

1. Elinkeinoelämän ja viranomaisten välisen yhteistyön kehittäminen erityisesti paikallisella tasolla yhteistyön pysyvyyden ja jatkuvuuden varmistamiseksi.
2. Yritysten riskitietoisuuden lisääminen ja riskienhallinnan työvälineiden laajempi käyttöönotto yrityksissä sekä eurooppalaisten hyvien käytäntöjen käyttöönoton edistäminen.
3. Yritysten toimintavalmiuksien parantaminen normaaliolojen häiriötilanteissa ja kriiseissä sen varmistamiseksi, että ne selviävät näissä tilanteista siltä osin, kuin ne itse pystyvät vaikuttamaan tilanteiden hallintaan. Erityistilanteiden valmiuksien luominen ja ylläpito sekä tähän liittyvän tietojen vaihdon järjestäminen.

Toimenpiteet:

1. Yritysten toiminnan häiriöttömyyden varmistamiseksi **päivitetään yritysten pelastussuunnitelmat ja täydennetään niitä kattavasti**

rikosturvallisuussuunnitelmilla. Lisätään viranomaisten yhteistyötä yrityksiin kohdistuvassa tarkastustoiminnassa tarkastuskäyntien määrän vähentämiseksi. *Päävastuu: SM. Mukana: STM, YM, TEM, alueelliset pelastuslaitokset, EK, Keskuskaupakamari. Aikataulu: 2010.*

2. Lisätään sektorikohtaista yhteistyötä elinkeinoelämän kanssa. Järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption tunkeutuminen elinkeinoelämän rakenteisiin estetään kehittämällä elinkeinoelämän omia valmiuksia ja lisäämällä sen sitoutumista rikosten torjunnassa. Järjestäytyneen rikollisuuden ajankohtaisista uhista laaditaan eri toimialoille viranomaisselvityksiä esimerkiksi rakennus-, ravintola- ja logistiikka-aloilla. Tarvittavat torjuntatoimenpiteet valmistellaan toimialakohtaisesti muodostettavissa viranomaisten ja elinkeinoelämän yhteisissä työryhmissä. *Päävastuu: SM. Mukana: VM, STM, Tulli, EK, Keskuskaupakamari. Aikataulu: Kartoitus ja toimenpidesuosituksset 2009.*

2.10 PAIKALLISEN TURVALLISUUSSUUNNITTELUN KEHITTÄMINEN

Paikallisen turvallisuussuunnittelun tavoitteena on parantaa turvallisuutta vähentämällä onnettomuuksien, tapaturmien, rikosten ja häiriöiden määrää ja lisätä turvallisuuden tunnetta. Turvallisuussuunnittelua johtavat kunnan johto yhdessä poliisitoimen ja alueellisen pelastustoimen johdon kanssa. Yhteistyöhön osallistuvat viranomaisten lisäksi järjestöjen ja elinkeinoelämän edustajat. Työ käynnistetään laatimalla paikallinen turvallisuustilanteen analyysi, joka julkistetaan ja johon paikalliset asukkaat ja yritykset voivat esittää kommentteja. Tämän jälkeen tehdään turvallisuussuunnitelma, joka sisältää tavoitteet paikallisen turvallisuuden parantamiseksi, käytännön toimenpiteet ja vastuutahot. Turvallisuussuunnitelma käsitellään valtuustossa, joka myös seuraa säännöllisesti sen toimeenpanoa. Turvallisuussuunnitelma toimeenpannaan yhteistyöryhmissä. Turvallisuussuunnitelman toteutumista seurataan ja siitä tiedotetaan paikallisissa tiedotusvälineissä. Turvallisuussuunnitelma tarkistetaan valtuustokausittain niin, että uusi työnsä aloittava valtuusto hyväksyy kautensa alussa tarkistetun suunnitelman.

Tavoitteena on, että vuoden 2009 alussa työnsä aloittavat valtuustot käsittelevät turvallisuussuunnitelmat, jotka on laadittu työryhmäraportissa 19/2006 esitettyjen linjausten mukaisesti. Tavoitteena on, että kaikissa kunnissa on joko kuntakohtainen tai laajemman alueen kattava uudenmuotoinen turvallisuussuunnitelma vuoden 2009 loppuun mennessä. (Esitys sisäisen turvallisuuden ohjelmaksi.)

Luotettava tilannekuva muodostaa perustan toimivalle johtamisjärjestelmälle. Ajantasaisen tilannekuvan ohella tarvitaan toimintaympäristön ennakoivaa ja kattavaa analysointia. Sektorikohtaisen tilannekuvatoiminnan kehittämisen rinnalla jatketaan valtioneuvoston tilannekuvatoiminnan kehittämistä siitä tehtyjen suunnitelmien mukaisesti, osana yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategian toimeenpanoa.

Toimenpiteet:

1. Uudenmuotoiset paikalliset turvallisuussuunnitelmat käsitellään valtuustoissa viimeistään vuoden 2010 aikana. Paikallisissa turvallisuussuunnitelmissa viranomaiset ja järjestöt sopivat yhteisistä toimista rikosten, häiriöiden, onnettomuuksien ja tapaturmien ennalta ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Tällä ohjelmakaudella turvallisuussuunnittelulla puututaan erityisesti **väkivaltatapauksiin ja tapaturmiin. Alkoholihaittojen torjuntaa koskevat tavoitteet** ja yhteiset toimenpiteet sisällytetään turvallisuussuunnitelmiin.

Huolehditaan turvallisuuden **eri toimialojen kattavasta ja joustavasta integroinnista paikalliseen turvallisuussuunnitteluun** (esimerkiksi tuote- ja liikenneturvallisuus sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tapaturmien ehkäisy). Toteutetaan toimia, joilla **elinkeinoelämä ja järjestöt saadaan mahdollisimman kattavasti mukaan** paikalliseen turvallisuussuunnitteluun. Paikallisten turvallisuussuunnitelmien laatimisvaiheessa tulee huomioida **etnisten vähemmistöjen turvallisuus** ja kuulla soveltuvalla tavalla etnisten vähemmistöjen näkemyksiä.

2. Kyläsuunnitelmiin liitetään kylien turvallisuussuunnitelmat, jossa on kuvattu toimenpiteet kylien turvallisuuden varmistamiseksi. Kylien turvallisuussuunnitelmat otetaan huomioon kuntien turvallisuussuunnitelmassa. Tuetaan ja edistetään kylien turvallisuussuunnittelua osana harvaan asuttujen alueiden turvallisuuspalvelujen turvaamista. *Päävastuu: SM. Mukana: Suomen kylätoiminta ry, STM, LVM, YM, Suomen Kuntaliitto, alueelliset pelastuslaitokset. Aikataulu: 2008–2011.*

3. Varmistetaan harvaan asuttujen alueiden turvallisuuspalvelut. Paikallisen turvallisuussuunnittelutyön yhteydessä palokuntien vastuuhenkilöt sitoutetaan paikalliseen turvallisuussuunnitteluun ja sen perusteella turvallisuuskoulutukseen. Näin paloasemat muodostavat tärkeän osan paikallista turvallisuutta. Paloasemat turvallisuuskeskuksina voivat olla antamassa paikalliselle väestölle alkusammutus-, tulityö- ja muuta sisäiseen turvallisuuteen liittyvää koulutusta. *Päävastuu: SM. Mukana: lääninhallitukset, STM, LVM, alueelliset pelastuslaitokset, järjestöt. Aikataulu: 2011.*

4. Sopimuspalokuntien toimintaedellytysten parantaminen otetaan huomioon pelastuslakia uudistettaessa. Vahvistetaan ammatti- ja sopimuspalokuntien välistä yhteistyötä sekä selvitetään mahdollisuudet parantaa palokuntalaisten hälytystehtävien ja työn yhteensovittamista sekä muut sopimuspalokuntien toimintaedellytyksiä tukevat vaihtoehdot. *Päävastuu: SM. Mukana: lääninhallitukset, alueelliset pelastuslaitokset, alan järjestöt, Suomen Kuntaliitto. Aikataulu: 2010.*

5. Alue- ja paikallishallinnon ennakoivan tilannekuvan muodostamista tuetaan ainakin kahdesti vuodessa koottavalla valtakunnallisella teemaluonteisella turvallisuustilannekatsauksella. *Päävastuu: VNK. Mukana: SM, PLM, LVM, YM, Suomen Kuntaliitto. Aikataulu: Tilannekuva helmikuussa ja syyskuussa sekä muulloin tarvittaessa.*

2.11 TURVALLISUUSSEIKKOJEN HUOMIOON OTTAMINEN RAKENNETUN YMPÄRISTÖN SUUNNITTELUSSA

Ympäristön turvallisuus on yksi keskeinen yhdyskuntasuunnittelun tavoite. Ympäristössä ei tulisi olla alueita, joissa liikkumista ja oleskelua kartetaan rikoksen kohteeksi joutumisen pelossa. Onnettomuuksia voidaan vähentää huolellisella suunnittelulla. Tyypillistä useille ongelmallisiksi koetuille ympäristöille on epäkohtien moninaisuus kuten heikot asuinolot, huonot palvelut, rakennusten rapistuminen ja huono viihtyvyys. Erityisesti naiset, ikääntyneet, lapset, eri etniset ryhmät ja maahanmuuttajat välttävät uhkaavan tuntuista tiloja ja alueita. Rikoksen kohteeksi joutumisen pelko heikentää elämänlaatua, alueen mainetta, paikallista työllisyyttä, kiinteistöjen arvoa ja liiketoimintaa. Turvallisella toimintaympäristöllä on tärkeä merkitys yritysten sijoittautumispäätöksissä ja tätä kautta turvallisuus on yhteydessä alueelliseen ja kansalliseen kilpailukykyyn.

Huono suunnittelu voi lisätä väkivallan, omaisuusrikosten, järjestyshäiriöiden, ilkivallan sekä onnettomuuksien ja tapaturmien määrää. Hyvälle ympäristölle on ominaista, että se koetaan turvalliseksi ja se on turvallinen myös tilastojen tuottaman tiedon perusteella. Tutkimukset osoittavat, että turvattomaksi ja epäsiistiksi koettu ympäristö lisää rikosten, onnettomuuksien ja tapaturmien todennäköisyyttä. Turvallinen ympäristö edistää yhteisöllisyyttä ja osallisuutta ja ehkäisee tätä kautta syrjäytymistä. Väestön ikääntyminen ja kotihoidon lisääntyminen asettavat uusia vaatimuksia rakennusten ja asuinympäristöjen suunnittelulle onnettomuuksien vähentämiseksi.

3. TURVALLISUUSTYÖN TALOUDELLINEN KANNATTAVUUS

Hämeenlinnassa toimivassa Ankkuri-mallissa on laskettu syrjäytymisestä yhteiskunnalle aiheutuvat kustannukset. Tämä on yksi malli laskea syrjäytymisestä yhteiskunnalle aiheutuvia kustannuksia ja laskenta-ajassa on otettu huomioon jo nuoruusvuodet. Taulukosta on eriteltävissä myös myöhemmässä vaiheessa mukaan tulevat kustannukset. Halusin ottaa tämän kappaleen mukaan esitykseen konkretisoimaan sitä, millaisia positiivisia kustannusvaikutuksia turvallisuussuunnittelulla on olemassa.

Yksilön elinkaarikustannustarkastelussa lapsen ja nuoren syrjäytymiseen liittyvien ongelmien yhteiskunnalle aiheuttamat kustannukset liittyvät moniongelmatapauksissa mm. koulukotipalvelujen järjestämiseen, vankilajaksoihin, oikeudenkäyntikuluihin, mahdolliseen kansaneläkkeeseen, lasten- ja nuorisopsykiatrian hoitokustannuksiin. Edellä mainituista tekijöistä johtuvien kustannusten kokonaismäärän on arvioitu nousevan tietyissä tapauksissa yli miljoonaan euroon yhden yksilön kohdalla. Esimerkkitapaus on esitetty alla olevassa taulukossa. Kustannustarkastelussa ei ole otettu huomioon saamatta jäävää verotulokertymää.

Kustannusperuste Laskentaperuste	Kustannukset (€)	
Koulukoti ikävuosina 13–18	457 000 €	250 €/vrk
Vankilajaksoja 10 vuotta	455 000 €	45 500 €/vuosi, 125 €/vrk
Oikeudenkäynti-, yms. kuluja	10 000 €	
Kansaneläke 32 vuotta	198 000 €	
Lasten- ja nuorisopsykiatrian hoitokustannukset	100 000 €	274 €/vrk
Kustannukset elinkaaren aikana yhteensä	1 220 000 €	

Taulukko 1. Esimerkkitapaus syrjäytymisestä yhteiskunnalle syntyvistä kustannuksista

Yllämainittujen kustannusten lisäksi työttömyydestä tai vähävaraisuudesta johtuvat kustannukset syntyvät toimeentulotuen tai työttömyyspäivärahan maksamisesta. Esimerkkitapauksessa 40 vuoden ajalta maksetut korvaukset kuntaryhmän

kalleusluokan tai maksetun korvauksen osalta voivat vaihdella noin 175 000 eurosta noin 244 000 euroon.

Ns. Riihimäen mallin mukaisessa kustannustarkastelussa vuositasolla ilman erityispalveluita toimeen tulevan nuoren kustannukset Riihimäen kunnalle 16-vuotiaaksi asti on noin 95 000 euroa. Esiopetuksen tarjoaminen koulutoimen puolella maksaa noin 23 000 euroa lasta kohden. Erityispalveluita tarvitsevan nuoren kustannukset kunnalle oppilasta kohden vuositasolla ovat henkilökohtaisen koulunkäyntiavustajan osalta noin 16 000 euroa sekä luokkakohtaisen koulunkäyntiavustajan kustannukset noin 2 900 euroa. Lastensuojelun huostaanoton kustannukset 0-17 ikävuoden aikana ovat noin 180 000 €. Sosiaalityöntekijän palkkakulut huostaan otettua lasta kohden ovat puolestaan noin 18 000 euroa. Laitoshoidon kustannukset vaihtelevat 10 000 – 60 000 euroa vuodessa.

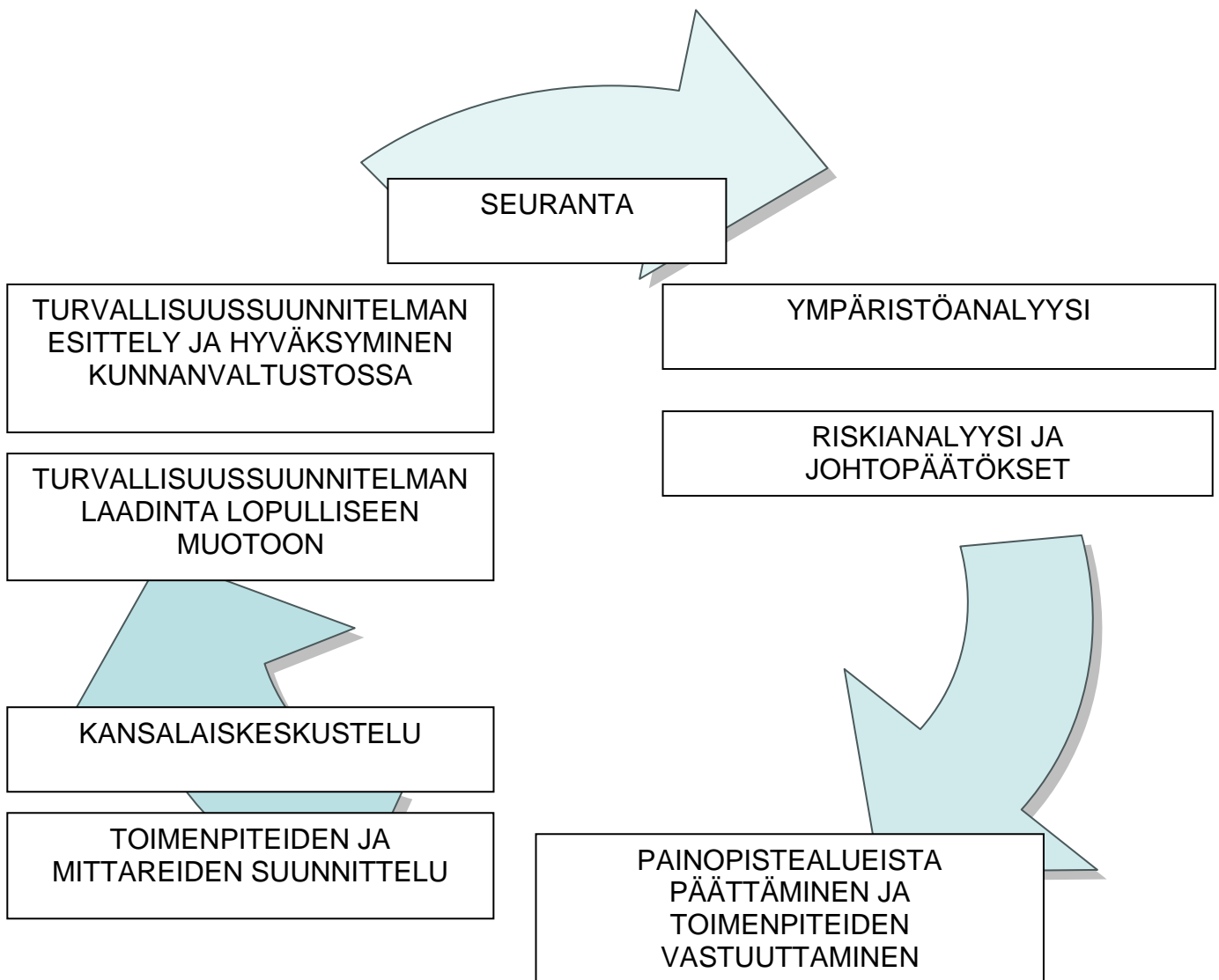
4. TURVALLISUUSUUNNITTELUN PROSESSI

Jotta turvallisuussuunnittelu onnistuu, tulee kaikilla osapuolilla olla yhteinen näkemys toiminnan tavoitteista ja työn eri vaiheista (sisäasiainministeriön julkaisuja 19/2006). Seuraavaksi kuvatun prosessin ei tarvitse olla juuri esitetynlainen jokaisessa kunnassa, vaan sitä tulee osata soveltaa jokaisen kunnan tarpeita vastaavaksi.

Koska resurssit ovat rajalliset jokaisen toimijan osalta, tulee turvallisuussuunnittelun olla kokonaisuudessaan mahdollisimman hallittu prosessi, jossa prosessin eri vaiheet tukevat toisiaan ja johtavat luontevasti seuraavaan prosessin vaiheeseen. Prosessimainen tarkastelutapa on tärkeää yhteistyön toimivuuden kannalta, mutta myös turvallisuussuunnittelun avoimuuden lisäämiseksi. Avoimuuden lisäämisen tavoitteena on varmistaa paikallistason mahdollisimman laaja sitoutuminen sekä turvallisuussuunnittelun pohjana olevaan paikallistason toimintaympäristön analyysiin ja riskianalyysiin, että näiden pohjalta tehtyihin päätöksiin, joiden tuloksena tietyt ilmiöt ja ongelmat nostetaan turvallisuussuunnittelun kohteeksi. (sisäasiainministeriön julkaisuja 19/2006.)

4.1 PROSESSI KAAVIO

KAAVIO 1. Turvallisuussuunnittelu prosessina

4.2 YMPÄRISTÖANALYYSI

Ympäristöanalyysit tullaan tekemään kuntakohtaisesti yhteistyössä kunnan turvallisuustyöryhmän, kunnan johdon, poliisin ja pelastustoimen kesken. Ympäristöanalyysin alkutilanteeseen jokainen toimija tuo oman näkemyksen alueen ympäristöstä, joiden yhteen muotoutumisen kautta syntyy jokaiseen kuntaan erikseen kohdentuva ympäristöanalyysi. Tämä on perusteltua kuntien erilaisuuden ja yksilöllisyyden kautta.

Tehty ympäristöanalyysi toimii riskianalyysin eli uhkien kartoituksen pohjana. Riskianalyysivaihe nostaa kuntakohtaiset riskit esille. Esille nousseiden riskien edelleen analysoinnin kautta päästään johtopäätöksiin, jotka johtavat toimenpiteiden kohdentamiseen ja niiden vastuuttamiseen eri toimijoille.

4.3 TILANNEKUVAN LUOMINEN

Esitys sisäisen turvallisuuden ohjelmaksi 31.3.2008 erääksi kohdaksi yhteisissä tavoitteissa ja toimenpiteissä sisäisen turvallisuuden parantamisessa on tilannekuvatoiminnan kehittäminen (sisäasiainministeriö 31.3.2008), (kts. edellä kohta sisäisen turvallisuuden ohjelma). Esityksessä mainitaan, että luotettava tilannekuva muodostaa perustan toimivalle johtamisjärjestelmälle ja tilannekuvan muodostamiseen liittyen tarvitaan toimintaympäristön ennakoivaa ja kattavaa analysointia.

Tässä esityksessä ehdotetun ympäristöanalyysin tekemissä kolmen eri toimijan taholta (kunta, pelastuslaitos ja poliisi) on kysymys juuri tilannekuvan luomisesta. Kun näiden tahojen tekemät ympäristöanalyysit - jokaisen tekemien yhteenvedon ja johtopäätösten kera - yhdistetään, voidaan ajatella käytettävissä olevan tilannekuva kyseiseen kuntaan liittyen.

Ympäristöanalyysiin kerätty tieto, eri toimijoiden taholta, on pitkälti tilastoista kerättyä tietoa. Tämä tarkoittaa sitä, että tieto ei ole peräisin juuri nykyhetkestä. Jotta pystytään keräämään ajankohtaisempaa tietoa riskianalyysin perustaksi, tulisi sitä kerätä suoraan turvallisuussuunnitteluun liittyviltä tahoilta. Tätä tietoa tuottaa myös mahdollisesti kunnassa järjestettävä kansalaiskeskustelu. Lisänä edelliseen on mahdollisuus pyytää turvallisuussuunnitteluun liittyvä tahoja täyttämään analyysilomake, jossa kysytään heidän näkemyksiään liittyen mm. kansainvälisiin sekä kansallisiin turvallisuutta uhkaaviin ilmiöihin, painopistealueiden valintaa ja merkittäviin riskeihin tai uhkiin liittyen. Näin kerätyn tiedon analysointi rakentaa pohjaa turvallisuussuunnitteluun liittyvän riskianalyysin ja johtopäätösten tekemistä varten, käytettävissä olevan tiedon ollessa varsin tuoretta.

Tärkeää on muistaa että tilannekuvan muodostaminen ei jää neljän vuoden välein jääväksi tapahtumaksi, vaan sitä tehdään ainakin samassa yhteydessä kun turvallisuussuunnitelman seuranta toteutetaan. Ihanteellista turvallisuuden parantamisen kannalta on tilanne, että muuttuvaa ympäristöä pystytään havainnoimaan lähes jatkuvasti ja siinä ilmeneviin turvallisuutta uhkaaviin tekijöihin pystytään reagoimaan välittömästi.

4.4 HAVAITTUIHIN RISKITEKIJÖIHIN REAGOIMINEN

Turvallisuussuunnittelun tulisi pystyä vastaamaan niin pitkällä aikavälillä turvallisuuden parantumiseen kuin myös vastaamaan nopeasti tapahtuviin muutoksiin ja ilmiöihin turvallisuuden heikkenemisessä.

Turvallisuussuunnittelu tulee nähdä myös kanavana, jota kautta asukkaat saavat tietoa paikallisesta turvallisuustilanteesta ja voivat esittää näkemyksiään asioista, jolloin myös turvallisuussuunnittelussa mukana olevat tahot saavat tietoa turvallisuustilanteesta. Riittävän laaja-alainen turvallisuustyöryhmä tuo suunnitelmaan mukaan myös kolmannen sektorin näkemyksen sekä ammatillisen ja turvallisuustilanne tietämyksen.

Edellä esitetty tiedonvaihto mm. mahdollistaa havaittuihin riskitekijöihin reagoimisen.

5. OULUN KIHlakunnan Poliisilaitoksen sekä Oulu-Koilismaan Pelastuslaitoksen Linjauksia

Tämän kappaleen tarkoituksena on valottaa kunnallisessa turvallisuussuunnittelutyössä mukana oleville kumppaneille niitä otsikossa mainittujen viranomaisten linjauksia sekä tavoitteita, joiden pohjalta he harjoittavat omaa toimintaansa.

5.1 OULUN POLIISILAITOKSEN VISIO 2014

Poliisilaitos tuottaa turvallisuuden ja yleisen viihtyvyyden takaamiseksi tehokkaasti ja taloudellisesti laadukkaita poliisin peruspalveluita alueellaan mahdollisimman tasapuolisesti ja kattavasti.

Poliisilaitos on luotettava ja oikeudenmukainen viranomainen sekä yhteistyökumppani, joka käyttää resurssejaan joustavasti kysynnän edellyttämällä tavalla.

Poliisilaitoksen henkilöstö on työkykyistä, työhönsä sitoutunutta, hyvin motivoitunutta, työtyytyväistä, ammattitaitoista ja osaavaa.

5.2 OULUN POLIISILAITOKSEN TOIMINTAA KOSKEVAT YLEISET STRATEGISET LINJAUKSET

Toiminnan keskeinen periaate kaikessa poliisityössä on **rikosten, häiriöiden ja onnettomuuksien ennalta ehkäiseminen**.

Resurssien joustava käyttö yli hallinnollisten yksikkörajojen sekä **poliisin** mahdollisimman suuri **näkyvyys** ovat toiminnassa keskeisiä asioita.

Yleisten paikkojen valvontaa taajamissa tehdään suunnitelmallisesti ja analysoituun tietoon perustuen. Toiminnassa otetaan huomioon järjestyspoliisin tila – hankkeen linjaukset. **Hälytystehtävälle** ohjataan aina lähin vapaa partio ja niin, että hälytystoimintaan kohdennettu resurssi on optimaalisessa käytössä.

Arkipäivän rikollisuuden paljastaminen ja torjunta, laadukas rikospaikoilla käynti, tekijäkeskeinen tutkinta, tehokas pakkokeinojen käyttäminen, rikosentekijöiden kattava rekisteröinti ja rikosten sarjoittaminen ovat rikostutkinnan keskeisiä toimintamalleja. Pää tavoitteena on kokonaisrikollisuuden vähentäminen ja kiinnijoutumisriskin lisääminen. **Järjestäytynyttä rikollisuutta ja huumausainerikollisuutta** torjutaan toteuttamalla JR – strategiaa.

Poliisitoiminnan keskeisenä painopisteenä on **väkivaltarikollisuuden torjunta**, erityisesti lähisuuhdeväkivallan sekä lapsiin ja nuoriin kohdistuvan väkivallan vähentäminen.

Lupahallinnon palvelut ovat laadukkaita ja asiakkaat saavat haluamansa palvelut ilman kohtuutonta viivytystä.

Sisäisen turvallisuuden ohjelman täytäntöönpano on keskeinen päätoimintalinja. Alueellisen ja paikallisen turvallisuusyhteistyön avulla syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten asemaa parannetaan yhteistyössä muiden viranomaisien kanssa

Analyysitoiminta ja tiedonhallinta ovat tärkeä osa poliisilaitoksen ohjaus- ja suunnittelujärjestelmää.

Sisäiseen ja ulkoiseen viestintään on nimettyinä niistä oman toimensa ohella vastaavat virkamiehet.

Poliisin toimivaltuuksien käytön **laillisuutta** sekä annettujen määräysten ja ohjeiden noudattamista **valvotaan** suunnitellusti ja järjestelmällisesti.

6. RIKOLLISUUDEN KEHITYMINEN VUOSINA 2004–2007 VUODEN 2009 OULUN POLIISILAITOKSEN ALUEELLA

Tämän osion tarkoituksena on nostaa esiin poliisin tekemän analyysin ja rekistereiden tarjoaman tiedon perusteella, ne ongelmakohdat, joihin tulisi kunnallisessa turvallisuussuunnittelussa kohdistaa toimenpiteitä.

6.1 TOIMINTAYMPÄRISTÖN MAHDOLLISUUDET

Alueen asukkaiden luottamus poliisiin on vankka. Asukkaat arvostavat poliisia ja antavat poliisin työlle tukensa.

Asukkaiden lukumäärä lisääntyy suurimmassa osassa alueen kuntia edelleen ja osaltaan ruokkii alueen tervettä kasvua. Asukas pohja on koulutettua ja työllistettyä väestöä. Pääosa alueelle muuttavasta väestöstä on tänne töihin tai opiskelemaan tulevia. Alueen työttömyys on pysynyt kohtuullisen matalana ja ihmisten usko tulevaisuuteen on säilynyt pääosin hyvänä. Kihlakunnan alueella näkyy myös voimakkaan herätysliikkeen tasoittava vaikutus. Alueen väestön keskuudessa ei myöskään ole mainittavia ristiriitoja.

Poliisilaitoksen toimialueen muodostaa 14 kuntaa, joista Oulun kaupunki on selkeästi suurin. Alueeseen kuuluu myös kaupunkimaisesti rakennettuja, Oulun lähiympäristössä sijaitsevia kuntia sekä etäämpänä sijaitsevia maaseutumaisia, osin harvaan asuttuja kuntia. Alueellisista eroista johtuva poliisipalveluiden tarpeen määrällinen erilaisuus mahdollistaa resurssien joustavan käytön ja kohdentamisen kulloistenkin tarpeiden ja painopisteiden mukaan.

Oulun maantieteellinen asema varsin etäällä ulkorajoista rajoittaa suurten massojen matkailua ja asettautumista alueelle. Ulkomaalaisperäistä väestöä on kihlakunnan alueella suhteellisen vähän ja heistäkin pääosa opiskelevia tai työssä käyviä ihmisiä.

Satunnaista ja liikkuvaa rikollisuutta alueella rajoittaa muiden suurehkojen taajamien kaukainen sijainti Oulusta. Kansainvälinen ja/tai järjestäytynyt rikollisuus on toistaiseksi vähäistä eteläiseen Suomeen verrattuna. Tämä antaa mahdollisuuden vielä painottaa poliisin päivittäistä toimintaa arkipäivän rikollisuuden torjuntaan ja häiriökäyttäytymiseen.

Sisäisen turvallisuuden parantaminen on vakiintunut ja sidosryhmät ovat osoittaneet aktiivista halua osallistua siihen omalla merkittävällä panoksellaan. Sisäisen turvallisuuden ohjelmaan tunnetaan kiinnostusta.

Osaavan ja ammattitaitoisen henkilöstön rekrytointi kaikilla tasoilla on vaivatonta..

Poliisin palveluksessa oleva henkilöstö on osaavaa, työhönsä sitoutunutta ja motivoitunutta. Voimakkaita ristiriitoja henkilöstön keskuudessa ei ole. Henkilöstöllä on yhteinen työnäky.

6.2 TOIMINTAYMPÄRISTÖN UHKAT

Rakenteelliset muutokset työelämässä, perheiden hajoaminen ja perinteisten tukiverkostojen mureneminen vaikeuttavat yksilöiden ja perheiden selviämistä. Seurauksena on muun muassa syrjäytyneiden lisääntyminen ja perheiden ja etenkin lasten sekä nuorten ongelmien kasvaminen.

Päihteiden käytön jatkuva lisääntyminen ja käyttäjäkunnan laajeneminen lisäävät alkoholismia ja alkoholinkäytön mukanaan tuomia ongelmia yksittäisten henkilöiden ja perheiden keskuudessa ja elinympäristössä. Lisääntynyt alkoholin käyttö kasvattaa henkeen ja terveyteen, omaisuuteen ja liikenteeseen kohdistuvia rikoksia merkittävästi. Ongelmat jakautuvat koko poliisialueelle.

Huumeiden käyttö pysyy korkealla tasolla ja käyttäjien lukumäärä kasvaa. Huumausaineiden hankinta on edelleen helppoa ja niiden aiheuttamat terveyshaitat lisääntyvät. Huumausaine- ja muu rikollisuus organisoituu ja kansainvälistyy ja tuo uusia haasteita poliisin ammattitaidon, osaamisen, työturvallisuuden, välineistön ja taktiikan kehittämiseen.

Alkoholin käyttö pysyy korkealla tasolla. Päihteitä käyttävien aiheuttamat häiriöt ja rikokset yleisillä paikoilla lisääntyvät. Perheiden ja yksilöiden hyvinvointi heikkenee. Kotihälytykset ja naapurustolle aiheutetut häiriöt lisääntyvät.

Lisääntynyt alkoholin käyttö ja yleinen välinpitämättömyys aiheuttavat liikenneturvallisuuden heikkenemistä sekä kaupunkialueella että maaseudulla. Päihtyneenä ajaminen ja liikennesäännöistä piittaamaton liikennekäyttäytyminen koko alueella lisääntyy.

Alueen väkiluvun kasvu on hidastunut, mutta jatkaa nousuaan ja on ylittänyt 154 000 asukkaan rajan. Sosiaalisesti sitoutumattoman väkimäärän osuus kasvaa, mistä on seurauksena järjestyshäiriöiden, rikollisuuden ja kaikenlaisen epäsosiaalisen käyttäytymisen lisääntyminen. Poliisin työmäärä kasvaa vähintään väestönkasvun mukaisessa suhteessa.

Lisääntyvä työmatkaliikenne ja asiointi alueelle sen ulkopuolelta kohottavat liikennesuoritteiden lukumäärää. Työmatkaliikenne alueen muista kunnista erityisesti Ouluun on voimakasta ja edelleen kasvussa. Yritys- ja elinkeinotoiminnan laajentuminen lisää puolestaan tavarakuljetusten volyymia. Liikennevahinkojen määrä kasvaa lisäten

poliisin tehtäviä ja esitutkintaan tulevien juttujen määrää. Vahinkoja kärsineiden suuret taloudelliset intressit lisäävät paineita esitutkinnan tehokkuuteen.

Oulun asema maakunnan keskeisenä vapaa-ajan viettokohteena korostuu. Kaupungin keskusta lisää merkitystään myös alueen omien asukkaiden vapaa-ajan viettopaikkana. Ravitsemisliikkeiden aukioloajat vakiintuvat aamuyön tunteihin. Epäjärjestys ja järjestyshäiriöt lisääntyvät. Yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvät ongelmat korostuvat etenkin Oulun kaupungin ydinkeskustan alueella, mutta myös ympäristökuntien suurimpien kuntakeskusten alueilla.

Hätäkeskusuudistus on muuttanut poliisin toimintarutiineja. Hätäkeskuslaitokselta saatavat palvelut eivät kaikilta osin vastaa odotuksia, vaikka tilanne on hyvän yhteistyön kautta parantunut.

6.3 POLIISIN KANSALLINEN TURVALLISUUSTUTKIMUS 2006

Poliisin lääninjohdot toteuttivat keväällä 2006 toistamiseen valtakunnallisen turvallisuustutkimuksen. Vuoden 2006 tutkimuksessa pitäydyttiin mahdollisimman monessa kysyttävässä asiakokonaisuudessa samassa formaatissa kuin vuoden 2003 vastaavassa, jotta vertailtavuus säilyisi. (Turvallisuustutkimus 2006.)

Kyselyn ensisijainen tarkoitus on palvella poliisilaitoksia oman toimintansa suunnittelussa sekä yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa – lähinnä paikallisessa turvallisuussuunnittelussa. Kansalaisilla on ollut mahdollisuus kertoa arvionsa koetun turvallisuuden ja rikollisuuden tason ja muutosten osalta, jonka vuoksi kyseistä turvallisuustutkimusta voidaan pitää hyvänä seurantamittarina turvallisuussuunnittelussa nyt sekä jatkossa, mikäli verrattavuus säilyy. (Turvallisuustutkimus 2006.)

Asuinviihtyvyyttä häiritsevinä tekijöinä vuonna 2006 Oulun kihlakunnassa vastaajat kokivat ilkeiden eniten häiritseväksi. Samoin koettiin häiritseväksi yleisten paikkojen epäsiisteys. Limingan kihlakunnassa vastaajat kokivat myös ilkeiden eniten häiritseväksi, sekä yleisten paikkojen epäsiisteys. Haukiputaan kihlakunnassa vastaajat kokivat myöskin ilkeiden eniten häiritseväksi, Samoin koettiin häiritseväksi yleisten paikkojen epäsiisteys. Jokaisen kihlakunnan kohdalla edellä mainituissa kohdissa vastaajien määrät olivat kasvaneet vuoden 2003 kyselystä, kuitenkin samojen häiritsevien seikkojen ollen myös silloin kärjessä. (Turvallisuustutkimus 2006.)

Myöhään liikkumisen turvallisena kokeminen on eräs keskeisimpiä kokonaisturvallisuuteen vaikuttavista tekijöistä. Oma asuinalue koettiin pääsääntöisesti turvallisiksi vuonna 2006. Yksikään Hailuodon vastaajista ei pitänyt kumpanakaan tutkimusvuonna asuinalueitaan turvattomana. Kempeleessä ja Oulunsalossa osuus kasvoi hieman, Oulussa puolestaan laski selvästi vuoden 2003 tutkimukseen verrattuna. Yksikään Limingan, Lumijoen ja Vaalan vastaajista ei pitänyt vuonna 2006 asuinalueitaan turvattomana. Muhoksella, Utajärvellä sekä Tyrnävällä pidettiin omaa aluetta hieman turvattomana. Ainoastaan neljä prosenttia Haukiputaan kihlakunnan vastaajista piti asuinalueitaan turvattomana vuonna 2006. Verrattuna aiempaan tutkimusvuoteen osuus oli parantunut entisestään koko Haukiputaan kihlakunnan alueen kaikissa kunnissa. (Turvallisuustutkimus 2006.)

Asuinkunnan keskustan myöhään yöllä koettu turvallisuus oli parantunut tutkimusvuosien välillä. Hailuodossa ei kumpanakaan tutkimusvuonna ainutkaan vastaaja ilmoittanut pitävänsä keskustaa turvattomana. Kempeleessä asuinkunnan keskustaa turvattomana pitävien osuus puolittui, myös Oulussa ja Oulunsalossa osuus laski selvästi. Lumijoella ei kumpanakaan tutkimusvuonna ainutkaan vastaaja ilmoittanut pitävänsä keskustaa turvattomana. Vuonna 2006 tähän joukkoon liittyivät vielä Liminka. Ainoastaan Vaalassa osuus kasvoi pari prosenttiyksikköä. Muhoksella ja Tyrnävällä osuus vastaavasti laski. Haukiputaan kihlakunnan alueen kuntien keskustoissa koettu turvallisuus oli parantunut tutkimusvuosien välillä. Turvattomana keskustaa pitävien määrä lissä oli kuitenkin edelleen yli 15 % ja Haukiputaallakin reilu 10 %. Yli-lissä sekä Kiimingissä vastaavat luvut olivat alle 5 % luokkaa. (Turvallisuustutkimus 2006.)

Olonsa turvattomaksi tuntevansa ollessaan yksin kotonaan pimeällä ilmoitti Oulun kihlakunnan tasolla runsas prosentti vastaajista. Osuus laski hieman verrattuna edellisen tutkimukseen. Molempina tutkimusvuosina kaikki Hailuodon ja vuonna 2006 kaikki Oulunsalon vastaajat ilmoittivat pitävänsä kotiaan turvallisena. Ainoastaan Kempeleessä osuus kasvoi hieman. Molempina tutkimusvuosina kaikki Limingan vastaajat ilmoittivat pitävänsä kotiaan turvallisena. Lumijoella turvattomana kotinsa tuntevien osuus kasvoi merkittävästi. Lumijoen vastaajista lähes kuusi prosenttia ilmoitti pitävänsä kotiaan turvattomana pimeään aikaan. Myös Utajärvellä ja Tyrnävällä turvattomuuden tunne kasvoi. Vastaavasti Muhoksella turvattomuuden tunne hieman laski ja Vaalassa pysyi lähes samana. Haukiputaan kihlakunnan kunnissa noin kolme prosenttia vastaajista ilmoitti tuntevansa olonsa turvattomaksi ollessaan yksin kotonaan pimeällä. Osuus yli kaksinkertaistui verrattuna edellisen tutkimukseen. Haukiputaalla sekä lissä turvattomuuden tunne kasvoi, kun vastaavasti Yli-lissä yksikään vastaajista ei ilmoittanut kokevansa olonsa turvattomaksi yksin kotona pimeällä. (Turvallisuustutkimus 2006.)

Kokemukset rikollisuuden ongelmallisuudesta Oulussa, Kempeleessä, Oulunsalossa, Muhoksella, Tyrnävällä, Utajärvellä, Lumijoella, lissä, Haukiputaalla, Kiimingissä sekä Yli-lissä olivat vuonna 2006 pienempiä, kuin kolme vuotta aiemmin. Hailuodossa, Vaalassa ja Limingassa osuus oli noussut vuoden 2003 kyselyn tuloksesta jonkin verran. (Turvallisuustutkimus 2006.)

Omaisuusrikosten kohteeksi joutuneiden määrä laski Oulussa, Kempeleessä, Oulunsalossa, Hailuodossa, Muhoksella, Lumijoella, Vaalassa, Utajärvellä, Tyrnävällä, Haukiputaalla, Kiimingissä, lissä sekä Yli-lissä. Nousua kohteeksi joutuneiden määrässä oli Limingassa vuonna 2006 verrattuna vuoteen 2003. Kohteeksi joutuneiden kokonaismäärien prosenttiosuudet vaihtelivat Hailuodon ja Tyrnävän n. 20 %:sta Oulun yli 40 %:iin. (Turvallisuustutkimus 2006.)

Jonkin väkivaltarikoksen kohteeksi joutuneiden määrä väheni Oulussa, Kempeleessä, Oulunsalossa, Muhoksella, Vaalassa, Limingassa, Utajärvellä, lissä, Haukiputaalla sekä Kiimingissä. Nousua väkivaltarikoksen kohteeksi joutuneiden määrässä oli Hailuodossa, Lumijoella, Tyrnävällä ja Yli-lissä. (Turvallisuustutkimus 2006.)

6.4 KOKONAISRIKOLLISUUS

Mukaan otettujen rikoslajien on tarkoitus edustaa sellaisia rikoksia, joilla on todellista merkitystä ihmisten turvallisuuteen. Valitut rikoslajit vaikuttavat sekä ihmisten

konkreettiseen turvallisuuteen, että turvallisuuden tunteeseen. On tärkeää huomata, että näistä taulukoista on luettavissa vain esiin tulleiden rikosten määrät, jotka ovat tapahtuneet menneisyydessä.

Ensimmäisessä taulukossa on kuvattu kokonaisrikollisuuden määrää, rikosilmoitusten lukumäärän avulla, vuosina 2004–2007 **vuoden 2009 Oulun kihlakunnan poliisilaitoksen alueella**. Toiseksi viimeiseen sarakkeeseen on laskettu mainittujen vuosien rikosten lukumäärien keskiarvo ja viimeisessä sarakkeessa on otettu vuoden 2007 rikosten osalta rikosten määrä suhteutettuna 1000 asukkaaseen.

Vuoden 2009 Oulun kihlakunnan poliisilaitoksella tarkoitetaan sitä poliisilaitosta, johon yhdistyvät Oulun, Haukiputaan ja Limingan kihlakuntien poliisilaitokset 1.1.2009. Kuntakohtaisessa tarkastelussa rikoslajien suhdelukua 1000 asukasta kohden verrataan koko poliisilaitoksen vastaavaan, jossa on otettu huomioon vuoden 2009 Oulun kihlakunnan poliisilaitoksen koko alueella tapahtuneet kyseisen rikoslajin rikokset.

Rikoslakirikoksissa ovat mukana omaisuusrikokset, henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset, seksuaalirikokset, oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan kohdistuneet rikokset sekä terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikokset, liikenne rikokset, muut rikoslakia vastaan tehdyt rikokset sekä huumausainerikokset. Edellä mainittuja rikoksia ei ole koko poliisilaitosta sekä jokaista kuntaa koskevissa ensimmäisissä taulukoissa haluttu lähteä erittelemään. Erittelyn tekemättä jättäminen johtuu siitä, että näillä kaikilla rikoslajeilla on oma kuvaava merkityksensä summana kuntalaisen turvallisuuden rakentumisessa. Rikoslakirikosten kokonaismäärällä on haluttu kuvata sitä kokonaisuutta, joka vaikuttaa eri tekijöiden summana kuntalaisen turvallisuuteen.

Alkoholirikokset sisältävät alkoholin valmistukseen, välittämiseen, hallussapitoon sekä muihin alkoholirikoksiin liittyvät alalajit. Liikenne rikkomuksissa on nimensä mukaisesti rikkomukset, ei siis liikenne rikoksia mukana. Muut rikokset kohta käsittää kokoontumisrikkomukset, järjestyksenvalvontarikkomukset, järjestyksrikkomukset sekä muita lakeja vastaan tehdyt rikkomukset.

Alla olevassa taulukossa rikoslakirikokset, alkoholirikokset, liikenne rikkomukset ja muut rikokset vuoden 2009 Oulun kihlakunnan poliisilaitoksen alueella vuosina 2004–2007.

	2004	2005	2006	2007	Keskiarvo 04-07	2007 Ilmoitet. Rikoksia / 1000 as.
Rikoslakirikokset	23 797	22 293	21 748	22 810	22 662	98,6
Alkoholirikokset	242	238	132	150	191	0,6
Liikenne rikkomukset	10 665	9 659	9 926	8 798	9 762	38,0
Muut rikokset	806	968	943	1 098	954	4,7
Rikokset	35 510	33 158	32 749	32 856	33 568	142,1

Lähde: PolStat, ilmoitettu kpl arvoina, tutkiva yksikkö poliisi

Rikosten määrä tarkasteluajanjaksona on pysynyt pääsääntöisesti lähes samansuuruisena. Poikkeama keskiarvosta on vuosina 2005–2007 alle tuhannen rikosilmoituksen luokkaa ja vuonna 2004 poikkeama keskiarvosta on 2000 rikosilmoituksen suuruinen, joka on prosentteina n. 5 %.

Myöhemmissä taulukoissa on rikollisuutta pilkottu alalajeittain koko poliisilaitoksen sekä jokaisen kunnan alueella. Esimerkkinä liikenne rikokset, jonka sisältämät rikokset on luettavissa taulukosta 7.11, sisältyy lukuna jo rikoslakirikoksiin. Liikenne rikosten sisältä on erikseen haluttu nostaa esiin rattijuopumusten määrä. Edellä esitetty erittely mahdollistaa myös taulukoiden tarkemman tutkimisen ja esimerkiksi joidenkin alalaji rikosmäärien poistamisen suuremmasta rikoskokonaisuudesta.

Kunta kohtaisissa taulukoissa on myös laskettu keskiarvo rikosten lukumääristä, sekä vuonna 2007 tapahtuneiden rikosten osalta suhteutettu kyseisten rikosten määrä 1000 asukasta kohti.

6.5 OMAISUUSRIKOLLISUUS

	2004	2005	2006	2007	Keskiarvo 04-07	2007 Ilmoitet. Rikoksia / 1000 as.
törkeä varkaus, varkaus	5 274	4 477	4 113	4 082	4 487	17,7
näpistys	4 572	4 077	4 076	4 449	4 294	19,2
kavallus	247	216	175	150	197	0,6
petos, vakuutuspetos, maksuvälinepetos	866	776	771	751	791	3,2
vero-, avustusrikokset	34	39	45	93	53	0,4
ryöstö, kiristys	101	100	89	131	105	0,6
vahingonteko	1 710	1 761	1 754	1 900	1 781	8,2
luvaton käyttö	397	329	297	284	327	1,2
kätkemisrikokset	111	119	88	160	120	0,7
muut omaisuusrikokset	534	391	419	331	419	1,4
Omaisuusrikokset	13 846	12 285	11 827	12 331	12 572	53,3

Lähde: PolStat, ilmoitettu kpl arvoina, tutkiva yksikkö poliisi

Omaisuusrikosten kokonaismäärä tarkasteluajanjaksona on pysynyt keskiarvon tuntumassa. Suurin poikkeama keskiarvosta on vuonna 2004, jolloin omaisuusrikosilmoituksia on ollut tarkasteluajanjakson aikana eniten.

Omaisuusrikosten alalajeja tarkasteltaessa vahingonteot ovat ryhmä, joka on kasvanut tarkasteluajanjakson aikana. Myös ryöstö ja kiristys rikosnimikkeissä on tapahtunut nousua jonkin verran, kuten vero- ja avustusrikoksissa. Kätkemisrikosten määrä on edelliseen vuoteen verrattuna lähes kaksinkertaistunut ja sitä vuosiin 2005 ja 2004 verrattuna määrä on kasvanut reilulla 40:llä.

6.6 VAHINGONTEOT

Alla olevassa taulukossa vahingontekorikokset on esitetty alaluokkiin jaettuna vuoden 2009 Oulun kihlakunnan poliisilaitoksen alueella vuosina 2004–2007.

	2004	2005	2006	2007	Keskiarvo 04-07	2007 Ilmoitet. Rikoksia / 1000 as.
LIEVÄ VAHINGONTEKO	185	235	204	259	221	1,1
TÖRKEÄ VAHINGONTEKO	8	9	13	16	12	0,1
TÖRKEÄN VAHINGONTEON YRITYS	1	2	0	0	1	0
VAHINGONTEKO	1 516	1 515	1 537	1 623	1 548	7
VAHINGONTEON YRITYS	0	0	0	2	1	0
vahingonteko	1 710	1 761	1 754	1 900	1 781	8,2

Lähde: PolStat, ilmoitettu kpl arvoina, tutkiva yksikkö poliisi

Omaisuusrikollisuus kohdassa todettiin vahingontekojen kasvaneen tarkasteluajanjaksona ja katsottaessa tarkempaa erittelyä vahingontekojen suhteen, havaitaan lievien vahingontekojen sekä vahingontekojen määrän kasvaneen.

6.7 VÄKIVALTARIKOLLISUUS

Alla olevassa taulukossa henkeen ja terveyteen kohdistuneen rikokset on esitetty alaluokkiin jaettuna vuoden 2009 Oulun kihlakunnan poliisilaitoksen alueella vuosina 2004–2007.

	2004	2005	2006	2007	Keskiarvo 04-07	2007 Ilmoitet. Rikoksia / 1000 as.
murha, tappo, surma, lapsensurma	23	23	17	20	21	0,1
törkeä pahoinpitely, tappeluun osallistuminen	77	73	59	71	70	0,3
pahoinpitely, lievä pahoinpitely	1 207	1 288	1 118	1 202	1 204	5,2
törkeä kuolemantuottamus, kuolemantuottamus	17	11	10	12	13	0,1
törkeä vammantuottamus, vammantuottamus	42	49	60	64	54	0,3
muut henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	17	17	7	11	13	0
Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	1 383	1 461	1 271	1 380	1 374	6

Lähde: PolStat, ilmoitettu kpl arvoina, tutkiva yksikkö poliisi

Henkeen ja terveyteen kohdistuneen rikollisuuden osalta poikkeamat keskiarvosta eivät ole suuria. Poikkeama määrä on noin 100 rikosilmoitusta maksimissaan tarkasteluajanjaksona. Lievästi kohonnut rikosilmoitusten kappalemäärä löytyy törkeän vammantuottamuksen ja vammantuottamuksen rikosnimikkeiden kohdalta.

6.8 HUUMAUSAINERIKOLLISUUS

Alla olevassa taulukossa on huumausainerikokset jaettu alaluokkiin vuoden 2009 Oulun kihlakunnan poliisilaitoksen alueella vuosina 2004–2007.

	2004	2005	2006	2007	Keskiarvo 04-07	2007 Ilmoitet. Rikoksia / 1000 as.
HUUMAUSAINEEN KÄYTTÖRIKOS	407	280	237	377	325	1,6
HUUMAUSAINEERIKOKSEN EDISTÄMINEN	0	0	0	0	0	0
HUUMAUSAINEERIKOKSEN EDISTÄMISEN YRITYS	0	0	0	0	0	0
HUUMAUSAINEERIKOKSEN VALMISTELU	2	1	0	0	1	0
HUUMAUSAINEERIKOS	194	150	157	172	168	0,7
TÖRKEÄ HUUMAUSAINEERIKOS	16	13	15	28	18	0,1
huumausainerikokset	619	444	409	577	512	2,5

Lähde: PoliStat, ilmoitettu kpl arvoina, tutkiva yksikkö poliisi

Huumausainerikosten osalta rikosilmoitusten määrä on vaihdellut 400 rikosilmoituksen tuntumasta 600 rikosilmoituksen tuntumaan tarkasteluajanjaksona. Vuosi 2004 esiintyy huippuvuotena kappalemääriä tarkasteltaessa. Jos vuotta 2007 verrataan kahteen edelliseen vuoteen, ollaan rikosilmoitusten määrässä kasvussa. Kasvua löytyy sekä käyttör rikoksista, huumausainerikoksista, että törkeistä huumausainerikoksista.

6.9 ALKOHOLIRIKOKSET

Alla olevassa taulukossa alkoholirikokset on esitetty alaluokkiin jaettuna vuoden 2009 Oulun kihlakunnan poliisilaitoksen alueella vuosina 2004–2007.

	2004	2005	2006	2007	Keskiarvo 04-07	2007 Ilmoitet. Rikoksia / 1000 as.
luvaton alkoholipitoisen aineen valmistus	3	2	2	0	2	0
alkoholipitoisen aineen välittäminen	49	41	19	18	32	0,1
alkoholijuoman tai väkiviinan laitton hallussapito	183	193	109	130	154	0,6
muut rikokset alkoholilakia vastaan	7	2	2	2	3	0
denaturoidut aineet	0	0	0	0	0	0
Kaikki alkoholirikokset	242	238	132	150	191	0,6

Lähde: PoliStat, ilmoitettu kpl arvoina, tutkiva yksikkö poliisi

Alkoholirikosten osalta kehitys tarkastelujakson kahteen ensimmäiseen vuoteen verrattuna on ollut laskeva. Erityisesti on laskenut alkoholijuoman tai väkiviinan laitton hallussapito sekä alkoholipitoisen aineen välittäminen. Nämä ovat ryhmiä, joissa rikoksia on ylipäättään tullut ilmi.

6.10 LIIKENNERIKOLLISUUS

Alla olevassa taulukossa liikenne rikokset on esitetty alaluokkiin jaettuna vuoden 2009 Oulun kihlakunnan poliisilaitoksen alueella vuosina 2004–2007.

	2004	2005	2006	2007	Keskiarvo 04-07	2007 Ilmoitet. Rikoksia / 1000 as.
liikenneturvallisuuden vaarantaminen	3 666	3 850	3 818	3 721	3 764	16,1
törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen	168	163	156	170	164	0,7
rattijuopumus, huumautuneena ajaminen	440	350	349	450	397	1,9
törkeä rattijuopumus	693	671	612	665	660	2,9
muu liikennejuopumus	1	6	1	2	3	0
kulkuneuvon luovuttaminen juopuneelle	128	119	109	128	121	0,6
liikennejuopumus moottorittomalla ajoneuvolla	7	4	0	6	4	0
muut liikenne rikokset	1 526	1 529	1 390	1 859	1 576	8
Liikenne rikokset	6 629	6 692	6 435	7 001	6 689	30,3

Lähde: PolStat, ilmoitettu kpl arvoina, tutkiva yksikkö poliisi

Liikenne rikosten määrä on kasvanut erityisesti vuonna 2007 muihin tarkastelujakson vuosiin verrattuna. Vuotta 2007 edeltävinä vuosina rikosilmoitusten määrä on pysynyt lähellä keskiarvoa mutta vuonna 2007 nousua on tapahtunut reilun 300 kappaleen verran keskiarvoon verrattuna. Erityisesti kasvua on tapahtunut muut liikenne rikokset ryhmässä, joka pitää sisällään ajo-oikeudetta ajon, kulkuneuvon kuljettamisen oikeudetta sekä liikenne paon. Vuosiin 2005 ja 2006 verrattuna vuonna 2007 nousua on tapahtunut myös törkeissä liikenneturvallisuuden vaarantamisissa, rattijuopumuksissa ja huumautuneena ajamisissa, törkeissä rattijuopumuksissa sekä kulkuneuvon luovuttamisissa juopuneelle.

6.11 RATTIJUOPUMUKSET

Alla olevassa taulukossa rattijuopumus rikokset on esitetty alaluokkiin jaettuna vuoden 2009 Oulun kihlakunnan poliisilaitoksen alueella vuosina 2004–2007.

	2004	2005	2006	2007	Keskiarvo 04-07	2007 Ilmoitet. Rikoksia / 1000 as.
rattijuopumus, huumautuneena ajaminen	440	350	349	450	397	1,9
törkeä rattijuopumus	693	671	612	665	660	2,9
Rattijuopumukset yhteensä	1 133	1 021	961	1 115	1 058	4,8

Lähde: PolStat, ilmoitettu kpl arvoina, tutkiva yksikkö poliisi

Rattijuopumus rikokset sisältyvät edellä esitettyyn liikenne rikostaulukkoon mutta ne on haluttu ottaa erilliseen tarkasteluun sen turvallisuuteen vaikuttavuuden vuoksi. Kuten edellä todettiin, rattijuopumukset yhteensä ovat määrällisesti lisääntyneet vuonna 2007 verrattuna kahteen edelliseen vuoteen.

6.12 JÄRJESTYSRIKKOMUKSET

Alla olevassa taulukossa järjestys rikkomukset on esitetty alaluokkiin jaettuna vuoden 2009 Oulun kihlakunnan poliisilaitoksen alueella vuosina 2004–2007.

	2004	2005	2006	2007	Keskiarvo 04-07	2007 Ilmoitet. Rikoksia / 1000 as.
JÄRJESTYSRIKKOMUS	143	147	127	444	215	1,9
TOISEN VAHINGOITAMISEEN SOVELTUVIA ESINEITÄ TAI AINEITA KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN RIKKOMINEN	144	184	155	64	137	0,3
VAARALLISIA ESINEITÄ KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN RIKKOMINEN (17§1)	5	2	6	2	4	0
VAARALLISIA ESINEITÄ KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN RIKKOMINEN (17§3)	6	4	2	1	3	0
Järjestysrikkomus	298	337	290	511	359	2,2

Lähde: PolStat, ilmoitettu kpl arvoina, tutkiva yksikkö poliisi

Järjestysrikkomusten määrä on kasvanut vuonna 2007 yli kolmen kertaisesti edellisvuosiin verrattuna. Toisen vahingoittamiseen soveltuvia esineitä tai aineita koskevien säännösten rikkominen -ryhmä on vastaavasti laskenut vuonna 2007 yli kaksin kertaisesti edellisvuosiin verrattuna.

6.13 KOTIHÄLYTYKSET

Alla olevassa taulukossa kotihälytysten määrä on esitetty alaluokkiin jaoteltuna vuoden 2009 Oulun kihlakunnan poliisilaitoksen alueella vuosina 2004–2007.

	2004	2005	2006	2007	Keskiarvo 04-07	2007 tehtäviä / 1000 as.
360 Kotihälytys: muu syy	196	266	433	559	364	2,4
361 Kotihälytys: perheväkivalta	658	625	966	1 007	814	4,4
362 Kotihälytys: henkilö häiriöksi	1 403	1 276	1 551	1 435	1 416	6,2
363 Kotihälytys: häiritsevä meteli tms.	899	1 034	1 124	1 196	1 063	5,2
36 Kotihälytys	3 156	3 201	4 074	4 197	3 657	18,2

Lähde: PolStat, tehtävä lkm arvoina

Kotihälytysten määrä on kasvanut tarkastelujakson aikana jokaisena vuotena. Vuosien 2005 ja 2006 kohdalla tapahtuu selkeä kasvu perheväkivalta, henkilö häiriöksi sekä muu syy kotihälytystehtävien kohdalla. Mainittujen vuosien taitteeseen asettuu myös kotihälytystehtävien keskiarvot.

6.14 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Kokonaisrikosten määrässä ollaan tarkastelujakson aikana hienoisessa laskussa. Rikoslakirikosten osalta määrät tarkastelujakson aikana ovat vaihdelleet keskiarvon molemmin puolin. Omaisuus- sekä henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten osalta tarkastelujakson aikana määrät ovat olleet lähellä tarkastelujakson keskiarvoja. Huumausainerikollisuuden osalta määrissä ollaan vuonna 2007 noususuunnassa verrattuna vuosiin 2005 ja 2006. Alkoholirikosten määrä on ollut laskeva, kun vastaavasti liikenne rikosten määrä on ollut erityisesti 2007 nouseva. Liikenne rikosten kokonaismäärään sisältyvä rattijuopumusten määrä on noussut erityisesti vuonna 2007. Kotihälytysten määrä on jatkanut tasaista nousua koko tarkastelujakson aikana.

7. RIKOLLISUUDEN KEHITTYMINEN KUNNITTAIN

7.1 MUHOS

Rikokset rikosnimikkeittäin Muhoksella

	2004	2005	2006	2007	Keskiarvo 04-07	2007 Ilmoitet. Rikoksia / 1000 as.
Rikoslakirikokset	624	581	543	590	585	69,6
Alkoholirikokset	3	0	1	3	2	0,4
Liikennerikkomukset	438	321	240	266	316	31,4
Muut rikokset	12	14	17	9	13	1,1
Rikokset	1 077	916	801	868	916	102,5

Lähde: PolStat, ilmoitettu kpl arvoina, tutkiva yksikkö poliisi

Rikosten kokonaismäärä Muhoksella on tarkkailujakson aikana laskusuuntainen. Laskua on tapahtunut yllä olevan taulukon kaikissa rikosluokissa. Suhdelukuja tarkasteltaessa kaikki luvut jäävät alle koko poliisilaitosta käsittäviin vastaaviin lukuihin.

Omaisuusrikokset Muhoksella

	2004	2005	2006	2007	Keskiarvo 04-07	2007 Ilmoitet. Rikoksia / 1000 as.
törkeä varkaus, varkaus	65	77	85	88	79	10,4
näpistys	41	35	39	54	42	6,4
kavallus	1	3	1	3	2	0,4
petos, vakuutuspetos, maksuvälinepetos	9	9	12	10	10	1,2
vero-, avustusrikokset	0	2	0	1	1	0,1
ryöstö, kiristys	2	4	2	1	2	0,1
vahingonteko	54	59	52	47	53	5,5
luvaton käyttö	16	14	10	12	13	1,4
kätkemisrikokset	2	0	4	10	4	1,2
muut omaisuusrikokset	8	6	5	3	6	0,4
Omaisuusrikokset	198	209	210	229	212	27

Lähde: PolStat, ilmoitettu kpl arvoina, tutkiva yksikkö poliisi

Omaisuusrikosten määrä on noususuunnassa Muhoksella tarkastelujakson aikana. Suurimmat nousujaryhmät ovat törkeä varkaus sekä varkaus ja näpistys rikokset. Nousua on tapahtunut myös kätkemisrikoksissa. Vahingontekojen määrä on pysytellyt lähellä keskiarvoa, ollen vuonna 2007 sen alapuolella. Luvaton käyttörikos on myös pysytellyt keskiarvon tuntumassa. Kätkemisrikosten suhdeluku ylittää 0,5 yksiköllä koko poliisilaitoksen vastaavan luvun (0,7). Muiden rikosten suhdeluvut ovat alle koko poliisilaitoksen vastaavien lukujen.

Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset Muhoksella

	2004	2005	2006	2007	Keskiarvo 04-07	2007 Ilmoitet. Rikoksia / 1000 as.
murha, tappo, surma, lapsensurma	1	1	0	2	1	0,2
törkeä pahoinpitely, tappeluun osallistuminen	5	7	0	2	4	0,2
pahoinpitely, lievä pahoinpitely	38	66	42	34	45	4
törkeä kuolemantuottamus, kuolemantuottamus	0	1	0	1	1	0,1
törkeä vammantuottamus, vammantuottamus	1	0	2	2	1	0,2
muut henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	0	1	0	0	0	0
Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	45	76	44	41	52	4,8

Lähde: PoliStat, ilmoitettu kpl arvoina, tutkiva yksikkö poliisi

Henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten kokonaismäärä on ollut laskeva Muhoksella tarkastelujakson aikana. Suurin määrällinen ryhmä on pahoinpitelyt ja lievät pahoinpitelyt, joiden määrä vuonna 2007 oli alle keskiarvon. Suhdelukuja tarkasteltaessa ryhmässä murha, tappo, surma tai lapsensurma luku ylittää yhdellä kymmenyksellä koko poliisilaitoksen vastaavan. Samansuuruinen suhdeluku koko poliisilaitosta käsittävän suhdeluvun kanssa on törkeän kuolemantuottamuksen tai kuolemantuottamuksen kohdalla.

Huumausainerikokset Muhoksella

	2004	2005	2006	2007	Keskiarvo 04-07	2007 Ilmoitet. Rikoksia / 1000 as.
HUUMAUSAINEEN KÄYTTÖRIKOS	12	5	6	5	7	0,6
HUUMAUSAINEKOKSEN EDISTÄMINEN	0	0	0	0	0	0
HUUMAUSAINEKOKSEN EDISTÄMISEN YRITYS	0	0	0	0	0	0
HUUMAUSAINEKOKSEN VALMISTELU	0	0	0	0	0	0
HUUMAUSAINEKOS	2	1	1	4	2	0,5
TÖRKEÄ HUUMAUSAINEKOS	0	0	0	0	0	0
Huumausainerikokset (uudet RL 50-luku)	14	6	7	9	9	1,1

Lähde: PoliStat, ilmoitettu kpl arvoina, tutkiva yksikkö poliisi

Suurin huumausainerikollisuuteen liittyvä rikosryhmä on huumausaineen käyttörikokset. Ilmitulleiden rikosten määrässä kyseisessä ryhmässä suunta on ollut kuitenkin laskeva. Varsinaiset huumausainerikokset ovat sen sijaan lisääntyneet. Tosin kokonaismäärä vuonna 2007 oli neljä kappaletta. Määrät suhteutettuna 1000 asukkaaseen vuoden 2007 osalta jäivät alle koko poliisilaitoksen vastaavien.

Ilmoitettuja rikoksia sekä kotihälytys: perheväkivalta Muhoksella

	2004	2005	2006	2007	Keskiarvo 04-07	2007 Ilmoitet. Rikoksia / 1000 as.
Vahingonteko	54	59	52	47	53	5,5
Järjestysrikkomus	5	4	1	2	3	0,2
Alkoholirikokset	3	0	1	3	2	0,4
Kotihälytys: perheväkivalta *	22	15	30	34	25	4
Rattijuopumukset yhteensä	61	45	47	48	50	5,7
Liikenne rikokset	312	245	247	265	267	31,3

Lähde: PoliStat, ilmoitettu kpl arvoina sekä *tehtäviä /1000 as. arvoina, tutkiva yksikkö poliisi

Kotihälytysten määrä, jotka liittyvät perheväkivaltaan on ollut nouseva kahden viimeisen vuoden aikana. Liikenne rikosten osalta kasvua on tapahtunut vuonna 2007 kahteen edelliseen vuoteen verrattuna. Muiden ryhmien osalta määrät ovat pysytelleet keskiarvon

tuntumassa, jopa sen alapuolella. Rattijuopumusten ja liikenne rikosten suhdeluvut ovat suuremmat kuin koko poliisilaitoksen vastaavat (rattijuopumus 4,8 ja liikenne rikokset 30,3). Muiden rikosten suhdeluvut ovat koko poliisilaitoksen suhdelukuihin verrattuna pienemmät.

7.2 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Törkeän henkeen ja terveyteen kohdistuvan rikollisuuden osalta vuoden 2007 suhdeluvut ovat suuremmat kuin koko poliisilaitoksen vastaavat. Myös rattijuopumusten ja liikenne rikosten suhdeluvut ovat koko poliisilaitoksen vastaavia suuremmat. Kahden edellä mainitun rikoslajin määrät ovat pysyneet tarkastelujaksolla keskiarvon tuntumassa. Rikosten kokonaismäärässä suunta on ollut laskeva.

8. KUNNAN TEKEMÄ YMPÄRISTÖANALYYSI

Kunnan tekemän ympäristöanalyysin tarkoituksena on paikallisten ongelmien tunnistaminen. Ongelmien tunnistamisessa on tarkoituksena käyttää hyväksi kunnan puolelta turvallisuussuunnittelussa mukana olevien tahojen tuottamaa tietoa monipuolisesti hyväksi.

Alle on kerätty niitä otsikoita, jotka voivat auttaa tehtäessä ympäristöanalyysia ja joiden avulla paikalliset ongelmat ovat mahdollisesti tunnistettavissa.

8.1 TYÖTTÖMYYS

Työttömyyden rakenne, nuorisotyöttömyys, yli vuoden työttömänä olleet, vailla opiskelupaikkaa olevat nuoret/aikuiset.

8.2 SOSIAALINEN APU

Sosiaaliavustusten määrä, lastensuojeluilmoitusten määrä, huostaan otot, kodittomat, toimeentulotuen saajien määrä sekä alueellinen jakautuminen, maahanmuuttajien määrä sekä maahanmuuttajaryhmät ja alueellinen jakautuminen.

8.3 VÄESTÖRAKENNE

Vanhusväestön osuus ja ennuste tulevasta, nuorten osuus väestöstä ja ennuste tulevasta sekä väestörakenne myös yleisemmin sekä erityispiirteet ja sen kehittymisen ennuste

8.4 TERVEYDENHUOLTO

Päihdeongelmaisten määrä; eriteltynä huumeet ja alkoholi, huumeiden ja lääkkeiden riippuvuushoidossa olevien potilaiden määrä.

8.5 ASUMINEN

Omistusasuntojen määrä suhteessa vuokra-asuntoihin, edellisten alueellinen jakautuminen, vapaa-ajan asumisen kehitys.

8.6 MUUT HUOMIOON OTETTAVAT SEIKAT

Alueen ekonominen tilanne ja arvio tulevaisuudesta, hotelli-, matkailu- ja ravintola-alan kehitys alueella, yksityisen turvallisuuspalvelun kehitys.

8.7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

9. KUNNALLINEN TURVALLISUUSSUUNNITELMA

Tämän kappaleen alle alkaa muotoutua yksittäistä kuntaa käsittävä turvallisuussuunnitelma. Suunnitelmassa ovat mukana tässä vaiheessa ne keskeiset haasteet tai painopistealueet, jotka ovat valikoituneet mukaan tehdyn ympäristöanalyysin, sen perusteella tehdyn riskianalyysin ja tätä kautta syntyneiden johtopäätösten perusteella.

Seuraava vaihe turvallisuussuunnittelussa saattaisi olla mahdollinen kansalaiskeskustelu, liittyen esille otettuihin keskeisiin haasteisiin ja sitä seuraava suunnitelman tarkastaminen. Suunnitelman tarkastamisen - kansalaiskeskustelun pohjalta - jälkeen päästään keskeisiin haasteisiin tai painopistealueisiin kohdistuvien toimenpiteiden suunnittelun vastuuttamiseen.

Toimenpiteiden sekä niihin liittyvien mittareiden suunnittelun jälkeen onkin lopullisen suunnitelman kirjoittamisen vuoro, josta ilmenevät myös toimenpiteiden vastuulliset toteuttajatahot. Nämä toimenpiteet, seurantamittari sekä toteuttajatahot lienee tarpeellista myös kirjata turvallisuussuunnitelmaan.

10. ALUEELLISESTI SEURATTAVAT TURVALLISUUSMITTARIT

Poliisin kansallinen turvallisuustutkimus, joka tehdään kolmen vuoden välein. Edellinen on tehty lääninhallituksen poliisiosaston toimesta 2006 kihlakunnan poliisilaitoksittain ja seuraava on suunniteltu tehtäväksi 2009. Tämän tutkimuksen yhtenä tausta-ajatuksena on turvallisuussuunnittelun helpottaminen ja toimenpiteiden kohdentumisen onnistuminen.

10.1 LIIKENNETURVALLISUUSSUUNNITELMA

Suomi on Euroopan unionin vertailussa tällä hetkellä kahdeksas väestömäärään suhteutettujen liikennekuolemien määrässä. Vuonna 2007 tieliikenteessä kuoli noin 380 ihmistä. Tilanne on edellisvuotta huonompi. Tavoitteesta, jonka mukaan liikennekuolemien määrän tulee olla 250 vuoteen 2010 mennessä, ollaan selvästi jäljessä. Liikenneonnettomuuksissa kuolleiden määrän kehitys on kuitenkin viime vuosina ollut hitaasti aleneva. Liikennesuorite on samaan aikaan kasvanut noin kahden prosentin vuosivauhdilla. Jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden liikennekuolemat ovat 2000-luvulla vähentyneet. Mopo-onnettomuuksien määrä on viime vuosina kasvanut mopojen määrän lähdettyä kasvuun.

Keskeiset kehittämiskohteet:

1. Liikennejärjestelmän turvallisuutta kehitetään kokonaisuutena siten, että maankäytön ja kaavoituksen ratkaisuihin otetaan nykyistä paremmin huomioon liikenteen turvallisuustarpeet, joukkoliikenteen edistäminen ja huolehditaan elinikäisestä liikennekasvatuksesta ja jatkuvasta asennemuokkauksesta.

Toimenpiteet:

1. **Liikennekasvatuksen asemaa perusopetuksessa vahvistetaan** sekä integroituna teemana eri aiheisiin että terveystieto-oppiaineen osana, toisen asteen opetussuunnitelman perusteita uudistettaessa ja opettajankoulutuksessa. *Päävastuu: LVM, opetusta koskevat muutokset Opetushallitus. Mukana: OPM, Liikenneturva. Aikataulu: 2010–2014.*

2. Tieliikenteessä **panostetaan kohtaamis- ja suistumisonnettomuuksien sekä rattijuopumusten torjumiseen**. Edistetään **alkolukon vapaaehtoisen käytön lisäämistä**. Parannetaan erityisesti lasten ja iäkkäiden jalankulkijoiden ja polkupyöräilijöiden turvallisuutta **rauhottamalla taajamien liikennettä** ja kehittämällä nopeusrajoitusten ja liikennevalojen automaattista liikennevalvontaa. *Päävastuu: LVM. Mukana: SM, STM, Tiehallinto, Liikenneturva. Aikataulu: 2011.*

3. Ehkäistään järjestelmällisesti **jalankulkijoiden liukastumisia** parantamalla jalankulkualueiden kunnossapitoa ja tarjoamalla jalankulkijoille tietoa jalankulun turvallisuuteen vaikuttavista asioista. *Päävastuu: LVM. Mukana: STM, Tiehallinto, Kansanterveyslaitos, Ilmatieteen laitos, Liikenneturva, Finanssialan Keskusliitto, Terveyden edistämisen keskus kunnat. Aikataulu: pysyvä.*

Suunnitelman laatijoina sekä toteuttajina toimivat mahdollisesti yhteistyössä Oulun poliisilaitos, Liikkuvan Poliisin Pohjois-Suomen osasto, Oulu-koillismaan pelastuslaitos, Oulun läänin liikenneturvallisuuskeskus, Liikenneturva, Tieliikennelaitos sekä kuntien liikennesuunnitteluosastot tarvittaessa (Lion's/Rotarit?).

Lähteet:

Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission. 2004. PriceWaterhousCoopers. (toim.) Enterprise Risk Management - Integrated Framework. Executive summary September 2004.[verkkajulkaisu]. [viitattu 13.6.2007]. <http://www.coso.org/Publications/ERM/COSO_ERM_ExecutiveSummary.pdf>

Esitys sisäisen turvallisuuden ohjelmaksi. 2008. Sisäasiainministeriö.

Malmi, T., Peltola, J. & Toivanen, J. 2006. 5. uudistettu painos. Balanced scorecard: rakenna ja sovelta tehokkaasti. Helsinki: Talentum.

Mäkinen, K. 2005. Strategic Security, A constructivist Investigation of Critical Security and Strategic Organisational Learning Issues: Towards Theory of Security Development. Väitöskirja. Käyttäytymistieteiden tiedekunta. Helsingin Yliopisto. [verkkajulkaisu]. [viitattu 13.12.2007]. <<https://oa.doria.fi/bitstream/handle/10024/3654/strategi.pdf?sequence=1>>

Mäkinen, K. 2007. Organisaation strateginen kokonaisturvallisuus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Ruohonen, P. 2002. 1-2. painos. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. Juva: WS Bookwell Oy

Silen, T. 2006. Johtamisen ja strategisen ajattelun näkökulmia. Helsinki: Yliopistopaino

Sisäasiainministeriön julkaisuja 8/2008. 2008. Neljä kertomusta paikallisesta turvallisuussuunnittelusta. Sisäasiainministeriö.

Sisäasiainministeriön julkaisuja 1/2007. 2007. Lähipoliisitoiminnan strategia: Lähipoliisitoiminnan ja turvallisuusyhteistyön kehittämisen strategiset linjaukset ja tavoitteet. Sisäasiainministeriö.

Sisäasiainministeriön julkaisuja 19/2006. 2006. Paikallisen turvallisuustyön kehittäminen. Sisäasiainministeriö.

Korhonen, K. 2006. Turvallisuustutkimus 2006. Oulun poliisin lääninjohto

Valtavaara, M. 2008. Oulu teki Pohjoismaiden ennätyksen suhteellisella väestönkasvullaan. Helsingin sanomat 25.3.2008.